

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU
ÜYELERİNDEN KURULU KARMA KOMİSYON
TUTANAK DERGİSİ

3'üncü Toplantı
10 Şubat 2026 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi 'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Karma Komisyon Başkanı Sunay Karamık'ın, 6 Şubat depremine, Komisyon gündeminde KDK 2025 Yıllık Raporu'nun olduğuna, Kamu Denetçisi seçilen Şerif Yılmaz'ı tebrik ettiğine, Kamu Denetçisi Sadettin Kalkan'a katkılarından dolayı teşekkür ettiğine ve raporun görüşülme sürecine ilişkin açıklaması

III.- KARMA KOMİSYONLAR

A) Görüşmeler

1.- KDK 2025 Yıllık Raporu'na ilişkin görüşme

IV.- ALT KOMİSYONLAR

1.- KDK 2025 Yıllık Raporu üzerinde gerekli çalışmaları yapmak üzere karma alt komisyon kurulması

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
DİLEKÇE KOMİSYONU İLE İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU ÜYELERİNDEN OLUŞAN
KARMA KOMİSYON

----0----

3'üncü Toplantı
10 Şubat 2026 Salı

----0----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Oluşan Karma Komisyon saat 15.35'te açıldı.

Karma Komisyon Başkanı Sunay Karamık, 6 Şubat depremine, Komisyon gündeminde KDK 2025 Yıllık Raporu'nun olduğuna, Kamu Denetçisi seçilen Şerif Yılmaz'ı tebrik ettiğine, Kamu Denetçisi Sadettin Kalkan'a katkılarından dolayı teşekkür ettiğine ve raporun görüşülme sürecine ilişkin açıklama yaptı.

Kamu Başdenetçisi Mehmet Akarca, KDK'nin 2025 yılı faaliyetleri hakkında Komisyonu bilgilendirdi ve Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu'na ilişkin görüşme yapıldı.

Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu üzerinde gerekli çalışmaları yapmak üzere bir karma alt komisyon kurulması ve karma alt komisyonun siyasi parti gruplarının üye sayısı oranında katılmalarını sağlamak üzere Adalet ve Kalkınma Partisine 7, Cumhuriyet Halk Partisine 3, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisine 1, Milliyetçi Hareket Partisine 1, İYİ Partiye 1, YENİ YOL Partisine 1 üyelik düşecek şekilde 14 üyeden oluşması kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, saat 17.08'de toplantıya son verildi.

10 Şubat 2026 Salı
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 15.35
BAŞKAN: Sunay KARAMIK (Adana)
BAŞKAN VEKİLİ: Ahmet Salih DAL (Kilis)
SÖZCÜ: Behiye EKER (İstanbul)
KÂTİP: Yıldız KONAL SÜSLÜ (İstanbul)
----- 0 -----

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - İnsan Hakları İnceleme Komisyonumuzun Değerli Başkanı, Karma Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli Kamu Başdenetçimiz ve kamu denetçilerimiz, değerli basın mensupları ile kıymetli katılımcılar; hepiniz hoş geldiniz. Toplantı yetersayımız vardır, Dilekçe Komisyonu ile İnsan Hakları İnceleme Komisyonu üyelerinden oluşan Karma Komisyonun 28'inci Yasama Dönemi Dördüncü Yasama Yılı 3'üncü Toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Karma Komisyon Başkanı Sunay Karamık'ın, 6 Şubat depremine, Komisyon gündeminde KDK 2025 Yıllık Raporu'nun olduğuna, Kamu Denetçisi seçilen Şerif Yılmaz'ı tebrik ettiğine, Kamu Denetçisi Sadettin Kalkan'a katkılarından dolayı teşekkür ettiğine ve raporun görüşülme sürecine ilişkin açıklaması

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Sözlerimin hemen başında asrın felaketi olarak hafızalarımıza kazınan 6 Şubat depreminin 3'üncü yılı dolayısıyla hayatını kaybeden tüm vatandaşlarımızı rahmetle anıyor, geride kalan ailelerine, yakınlarına ve aziz milletimize bir kez daha sabır ve başsağlığı diliyorum. Yüreğimizde hâlâ ilk günkü acısıyla hissettiğimiz bu büyük felaket milletimizin ortak hafızasında silinmez izler bırakmıştır ancak o zor günlerde acıyı paylaşarak azaltan, umudu dayanışmayla büyüten birlik ve beraberlik ruhumuz bizlere yeniden ayağa kalkma gücü vermiştir. Devlet ve millet el ele vererek yaralarımızı sarmaya, şehirlerimizi daha güvenli ve dirençli şekilde yeniden inşa etmeye kararlılıkla devam ediyoruz. Kaybettiğimiz canlarımızın emanetine sahip çıkmayı, onların hatırasını yaşatmayı en büyük sorumluluğumuz olarak da görüyoruz. Rabb'im hayatını kaybeden tüm kardeşlerimize rahmet eylesin, ülkemizi ve milletimizi her türlü afetten muhafaza etsin, bizlere bir daha böyle acılar yaşatmasın.

Değerli üyelerimiz, bugünkü toplantımızın gündemi 4 Şubat 2026 Çarşamba günü sizlere yazılı olarak iletilmiş ve ayrıca TBMM uzantılı e-posta adresinize de gönderilmiştir. Gündemimizde Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu'nun görüşmesi yer almaktadır.

Değerli arkadaşlar, bildiğiniz üzere, 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu uyarınca Komisyonumuz Dilekçe ve İnsan Hakları İnceleme Komisyonu üyelerinden oluşmaktadır. Karma Komisyonun görevlerinden biri, her yıl Komisyonumuza sunulan Kamu Denetçiliği Kurumu yıllık faaliyet raporlarının görüşülmesidir.

Hatırlanacağı üzere, Karma Komisyonumuzun 11 Aralık 2025 tarihli toplantısında Sayın Şerif Yılmaz Kamu Denetçisi olarak seçilmiştir. Bu vesileyle kendisini bir kez daha tebrik ediyor, görevinde başarılarının devamını diliyorum. Ayrıca görev süresini tamamlayan Kamu Denetçimiz Sayın Sadettin Kalkan'a görev süresi boyunca sergilediği titiz ve özverili çalışmalarıyla iyi yönetim ilkesinin yerleşmesine ve hak arama kültürünün yaygınlaşmasına sağladığı katkılardan dolayı da teşekkürlerimizi iletiyoruz.

Değerli üyelerimiz, Kamu Denetçiliği Kurumu yıllık raporunun görüşülme süreci hakkında kısa bir hatırlatma yapmak istiyorum: Bilindiği üzere, yıllık raporun Karma Komisyonunda ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülme usulüne ilişkin olarak İç Tüzük'te ve 6328 sayılı Kanun'da açık bir hüküm bulunmamasıyla birlikte, geçmiş yıllardaki uygulamalar çerçevesinde bu konuda bir teamül oluşmuştur. Buna göre, yıllık rapor üzerinde gerekli çalışmaları yapmak üzere üyelerimizden oluşan bir alt komisyon kurulmaktadır. Yıllık rapor ayrıntılı bir şekilde inceleyerek özetleyen, denetçileri dinleyen, Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte değerlendiren ve gerekli diğer işlemleri yapan alt komisyon, hazırladığı raporu Karma Komisyonumuza da sunmaktadır. Alt komisyon raporunun benimsenmesi ve görüşmelere alt komisyon raporu üzerinden devam edilmesinin Karma Komisyonunda kabul edilmesinin ardından Karma Komisyonunda yapılan değerlendirmelerle birlikte nihai şeklini alan Karma Komisyon raporu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmaktadır. 6328 sayılı Kanun'un 22'nci maddesi gereğince Karma Komisyon raporunun ara verme ve tatil dönemleri hariç olmak üzere iki ay içinde Genel Kurula sunulmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderilmesi gerekmektedir.

Karma Komisyonumuzun çalışma usulüne ilişkin bu kısa bilgilendirmenin ardından gündemimize geçiyorum.

III.- KARMA KOMİSYONLAR

A) Görüşmeler

1.- KDK 2025 Yıllık Raporu'na ilişkin görüşme

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Değerli üyelerimiz, Anayasa'mızın 74'üncü maddesi uyarınca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına bağlı olarak kurulan ve idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetleri inceleyen Kamu Denetçiliği Kurumu her takvim yılı sonunda faaliyetlerini ve önerilerini içeren yıllık raporunu hazırlayarak Karma Komisyonumuza sunmaktadır. Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 yılında yürüttüğü faaliyetleri ve önerileri kapsayan 2025 Yıllık Raporu 28 Ocak 2026 tarihli yazısı ekinde Karma Komisyonumuza sunmuştur. Söz konusu rapor Kurum tarafından Karma Komisyonumuza sunulan 13'üncü yıllık rapor olma özelliğini de taşımaktadır.

Bu vesileyle, 2025 Yıllık Raporu, süresi içinde Karma Komisyonumuza sunan Başdenetçimiz Sayın Mehmet Akarca nezdinde tüm denetçilerimize ve kurum personeline teşekkür ediyorum, raporun hayırlı olmasını diliyorum.

Şimdi Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 yılı faaliyetleri hakkında, Komisyonumuzu bilgilendirmek üzere sözü Başkanımız Sayın Mehmet Akarca'ya bırakıyorum.

Buyurun Sayın Akarca.

KAMU BAŞDENETÇİSİ MEHMET AKARCA - Sayın Başkanlarım, sayın milletvekillerim, kurumlarımızın kıymeti temsilcileri, çok değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Anayasa'nın 74'üncü maddesinden aldığı yetkiyle 2012 yılında kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu, geçen süre içerisinde yalnızca bir anayasal kurum olmanın ötesine geçerek birey ile idare arasında güven tesis eden güçlü bir kurum hâline gelmiştir. Geçen on üç yıllık süreçte kurumumuz, ilkeleri ve uygulamalarıyla kurumsal kimliği sağlam temeller üzerine inşa etmiştir. Ulusal ve uluslararası alanda saygın bir konum kazanmıştır. Bugün kurumumuz, tecrübeyle şekillenen, birikimle derinleşen ve sorumluluk bilinciyle hareket eden bir anlayışın temsilcisidir. Bu süreç, özverili çalışma, kararlılık, istikrar ve inançla yürütülmektedir. Bugün, Kamu Denetçiliği Kurumu, hukukilik denetiminin yanında hakkaniyeti önceleyen, iyi yönetim ilkelerini rehber edinen ve insan onurunu merkeze alan bir denetim anlayışını hayata geçirmektedir. Hukukun soyut normlarını bireyin somut hakları anlayışıyla buluşturan bu yaklaşım, kamu kurumlarının hak arama mekanizmaları içinde özgün ve güçlü bir konuma taşımıştır. Bu anlayışın somut bir yansıması olarak hazırlanan 2025 Yıllık Raporu da yalnızca sayısal verilerin sunulduğu veya karar özetlerine yer verilen bir faaliyet raporu olmanın ötesine geçmiştir. Başvurular ve verilen kararlar analiz edilmiş, böylece idari işleyişin güçlü ve geliştirilmesi gereken yönleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Hak arama kültürünü yaygınlaştıran faaliyetler ve hazırlanan özel raporlar, kurumun anayasal konumuna uygun bir anlayışla ele alınmıştır.

Kısaca, 2025 Yıllık Raporu'nda kamu yönetiminin işleyişine ışık tutan, sorun alanlarını tespit eden ve bunlara çözüm üretmeyi hedefleyen bir bakış açısı esas alınmıştır. Hazırlanan yıllık rapor, yalnızca geride kalan bir dönemin muhasebesi değildir; rapor, geleceğe yönelik daha adil, daha güçlü bir yönetim anlayışı için bir rehber niteliği taşımaktadır.

Saygıdeğer Başkanlarım, kıymetli milletvekilleri; 2025 yılı, Kamu Denetçiliği Kurumuna duyulan güvenin somut göstergelerle pekiştiği bir yıl olmuştur. Kurumumuza yapılan başvurular bir önceki yıla göre yüzde 42,49 oranında artmıştır. Önceki yıldan devreden başvurularla birlikte incelenen toplam dosya sayısı 21.837'ye ulaşmıştır. Aynı kararlılık ve titizlikle, yıl boyunca 20.473 başvurunun karara bağlanarak adalet arayışına güçlü bir karşılık verildiği ifade edilmelidir. Yıl boyunca sonuçlandırılan başvuruların yüzde 20,47'si yani 4.191 adedi kabul edilebilir nitelikte değerlendirilmiştir. 2025 yılında yapılan başvuruların yüzde 30,40'ı kamu personel rejimi alanında yapılmışken bunu yüzde 16,81'le adalet, millî savunma ve güvenlik; yüzde 9,12'le eğitim öğretim, gençlik ve spor alanı takip etmiştir. Başvuruların idare bazında değerlendirmesi sonucunda en fazla başvurunun yüzde 13,04'lük oranla Adalet Bakanlığına yönelik olduğu tespit edilmiştir. Burada ağırlıklı olarak cezaevleri nakilleriyle ilgili talepler var, cezaevindeki konular. İkinci sırada, yüzde 12,07'lik oranla Sağlık Bakanlığı gelmektedir. Kamu Denetçiliği Kurumu birçok başvuruda, tavsiye kararına gerek kalmaksızın çözüm üretmektedir. İdare ile vatandaş arasında kurduğu yapıcı diyalog sayesinde adaletle hızlı ve etkili erişim mümkün olmuştur. Bu yaklaşımın somut bir göstergesi olarak 2025 yılında, dostane yollarla çözüme kavuşturulan dosya sayısı 2.042'ye ulaşmıştır. Bu başvuruların 1.086'sı dostane çözüm kararıyla, 956'sı gönderme kararı sonucu gerçekleştirilmiştir. Böylece, uyuşmazlıkların gecikmeden çözülmesi sağlanmıştır.

Kurumumuz, idarelerin hukuk devleti ilkesi çerçevesinde hareket etmelerinin temini yanında, hakkaniyet, insan hakları ve iyi yönetim ilkeleri kapsamında yönlendirici bir rol üstlenmeye devam etmektedir. Bu kapsamda 901 adet tavsiye kararı ile 313 adet kısmen tavsiye kısmen ret kararı idarelere ulaştırılmıştır. Alınan kararlar incelendiğinde 617 karara uyulacağına idarelerce bildirilmesi, kurumun ikna gücünü ve yol gösterici niteliğinin açık bir göstergesi olmuştur. Buna karşılık, 422 karar hakkında uyulmama gerekçeleri Kurumumuza iletilmiş, böylece idari uygulamaların şeffaf biçimde değerlendirilmesi mümkün hâle gelmiştir. Dostane çözüm kararı, tavsiye kararı ile kısmen tavsiye kısmen ret kararlarının toplamı, kabul edilebilir başvurular hakkında verilen kararların yüzde 77,69'unu oluşturmaktadır. Bu oran, başvuruların büyük bir kısmı için Kurumumuzun ya doğrudan çözüm ürettiğini ya da çözüm yönünde güçlü bir irade ortaya koyduğunu ifade etmektedir.

Kamu Denetçiliği Kurumunun yüzde 77,69 olarak ölçülen sorun çözme kapasitesi, Kurumun etkili ve sonuç üreten bir denetim anlayışını açıkça ortaya koymaktadır. Böylece, Kamu Denetçiliği Kurumu adalet arayışının sonuçsuz kalmadığı bir güven kapısı olduğunu bir kez daha ortaya koymuştur. Bu güvenin ve etkinliğin somut yansımalarını gösterebilmek için 2025 yılında geniş kitleleri ilgilendiren, kamuoyunun dikkatini çeken bazı kararlar üzerinde kısaca durmak da yararlı olacaktır. Adalet, millî savunma ve güvenlik alanında gelen bir başvuruda, mahkeme ilamında hükmedilen vekâlet ücretinin ödenmesi talep edilmiştir. Kurumumuzca, mahkeme kararının gereği gibi ifa edilmemesinin hukuka ve hakkaniyete uygun olmadığı, hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı kanaatine varılarak tavsiyede bulunulmuştur. İlgili idare tarafından ödemenin yapılmasına yönelik ödeme emri düzenlendiği Kurumumuza ayrıca bildirilmiştir. Çocuk hakları alanında gelen bir başvuruda okul çevresindeki trafik yoğunluğunun ve mevcut mekânsal düzenlemelerin çocukların güvenli erişimine elverişli olmadığı ileri sürülmüştür. Kurumumuzca gerçekleştirilen inceleme ve araştırma sonucunda çocuğun okula erişimi sırasında güvenli iniş biniş yapabileceği, çocuğa kısa süreli duraklama imkânı sağlayan alanların ivedilikle oluşturulması hususunda tavsiyede bulunulmuştur. Bunun yanında, kent planlamasının çocukların hareket özgürlüğü ile kendilerini güvende hissetme haklarını destekleyecek şekilde yeniden düzenlenmesi ve trafik akışının kontrol altına alınması yönünde tavsiyede bulunulmuştur. Kamu personel rejimi alanında, yıllık izin tarihleri içerisinde kalan ve cumartesi, pazar günlerine denk gelen bayram günlerinin yıllık izin süresinden düşülmemesi hususunda Gençlik ve Spor Bakanlığında ve tüm kamu kurum ve kuruluşlarında uygulama birliğinin sağlanması için genel tatil günlerinin haftanın hangi gününe denk geldiğine bakılmaksızın yıllık izin süresinden düşülmemesi hususunda Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğine tavsiye kararı gönderilmiştir. Çalışma ve sosyal güvenlik alanında gelen bir başvuruda, başvuran 2005 yılından itibaren sürekli 4/A kapsamında sigortalı olduğunu, Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından 4/B kapsamında sigortalı olunan döneme ilişkin ise herhangi bir bilgilendirme yapılmadığını ileri sürmüştür. Başvuranın prim transferi işlemlerinin gözden geçirerek kendisine 4/A kapsamında yaşlılık aylığı bağlanması için Kurumumuzca dostane çözüm girişimlerinde bulunulmuştur. Nitekim, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından, başvuruconun emeklilik işlemlerinin başlatıldığı ve birikmiş tüm aylıklarının da banka hesabına yatırıldığı Kurumumuza bildirilmiştir. Son olarak

eğitim öğretim, gençlik ve spor alanında gelen bir başvurunun incelenmesi neticesinde direksiyon eğitimi dersi uygulama sınavlarının şeffaf, denetlenebilir, güvenli ve objektif koşullarda yürütülmesini sağlamak, sınav görevlilerinin mevzuata uygun hareket edip etmediğinin izlenebilmesini temin etmek ve sınav hizmetine ilişkin idari uygulamalarda standartlaşmayı güçlendirmek amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı tarafından direksiyon uygulama sınavlarının kamerayla izlenebilir ve kayıt altına alınabilir bir şekilde düzenlenmesine yönelik tavsiye kararı verilmiştir.

Örneklere de anlaşılabileceği üzere, Kurumumuz bireysel başvuruların çözümünün yanı sıra, toplumun birçok kesimini etkileyen çözümler sunan, kamuya rehberlik eden nitelikli kararlar ortaya koymaktadır. Bu anlayış da kamuda iyi yönetim ilkelerinin benimsenmesi noktasında önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

Sayın Başkanlarım, saygıdeğer milletvekilleri; kuruluşundan bugüne kadar Kamu Denetçiliği Kurumu, yalnızca kendisine iletilen başvuruları inceleyen bir kurum olmakla yetinmemiştir. Ulusal ve uluslararası düzeydeki hak ihlali iddialarını mercek altına alan, özel raporlarıyla sorunları görünür kılan ve çözüm yolları üreten etkin bir kurum olarak çalışmıştır. Sadece 2025 yılında, Kurumumuz, Gazze'de gerçekleşen hak ihlallerinin tematik olarak değerleyen raporlarını ve yine "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kurumsal Uyumun Güçlendirilmesi: İç Anadolu Örneği" adlı özel raporunu ve yine "Başvuru Tarihine Göre İşçi Emekli Aylıklarındaki Farklar" adlı özel raporlarını kamuoyunun ve sizlerin bilgisine sunmuştur. Eğitimde fırsat eşitliği ile cezaevinde anne yanında kalan çocuklar hakkında iki ayrıca rapor özel çalışmaları devam etmektedir.

2025 yılı ulusal ve uluslararası alanda çok sayıda faaliyetin gerçekleştirildiği bir yıl olmuştur. "Ulusal Düzeyde Ombudsman Halkla Buluşuyor" temalı bölgesel toplantılarla 10 ilde çalışma ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. Vatandaş, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, muhtarlar ve ilin yöneticileriyle bir araya gelmiş ve "Serbest Kürsü" uygulamasıyla vatandaşlarımız dinlenmiştir. Kadın, çocuk, genç ve engellilere yönelik olarak 60'a yakın faaliyet gerçekleştirilmiştir. 9 farklı ilde şiddet önleme merkezleri ve 4 ilde ceza infaz kurumları ziyaret edilerek tespitlerde bulunulmuştur. 200'den fazla kadınla görüşme sağlanmıştır. UNICEF'le iş birliği çerçevesinde 2'nci Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Çocuk Dostu Karar Yazım Rehberi hazırlanmış ve kamuoyuyla paylaşılmıştır. Hak arama kültürünün gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla üniversitelerle iş birliğine devam edilmiş ve konferanslar gerçekleştirilmiştir. Ombudsmanlık öğrenci toplulukları kurumumuzda ağırlanmış, Ahlat Gençlik Kampı ile Heybeliada Kızılay Kampı'nda eğitim ve kültürel etkinlikler icra edilmiştir. 2025 yılının Aile Yılı olması vesilesiyle yılda 2 kez yayınladığımız Ombudsman Akademik Dergisi'ne özel bir sayı hazırlanarak bu aile sayısı hazırlanmış ve 150 akademisyenin katkısıyla oluşturulan 21 akademik makale içeren Aile Özel Sayısı çıkarılmıştır. Uluslararası bağlamda ise hem uluslararası kurum ve kuruluşlarla hem de insan hakları kurumlarının temsilcileri ve büyükelçilerle ilişkiler devam ettirilmiştir.

İslam İşbirliği Teşkilatı Ombudsmanlar Birliğinin Başkanlığı tarafımızca yürütülmektedir. Asya Ombudsmanlar Birliğinin Genel Kurul ve Yönetim Kurulu toplantılarına iştirak edilmiş ve uluslararası konferanslarda konuşmalar gerçekleştirilmiştir. Akdeniz Ombudsmanlar Birliği Konferansı ile Genel Kuruluna ve Avrupa Ombudsmanlar Ağı Konferansı'na konuşmacı olarak katılım sağlanmıştır. Ukrayna Parlamentosu İnsan Hakları Komiseri ve Ukraynalı savaş esirlerinin aileleriyle yüz yüze ve çevrim içi toplantılar yapılarak Ukrayna ve Rusya Ombudsmanları arasında ara buluculuk rolü sürdürülmüştür.

Kurumumuzca, insan hakları alanındaki uluslararası kurum ve kuruluşların ülkemiz hakkında hazırladığı temel metinler takip edilmekte, bunlara ülkemiz adına katkılar sunulmaktadır. Uluslararası insan hakları kuruluşlarından gelen sorular yanıtlanmakta, uluslararası kurum ve kuruluşlarca taraf devletlere hitaben hazırlanan ilke, rehber ve tavsiye kararlarının oluşturulması safhasında etkin rol oynanmaktadır. 2025 yılında Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi, Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı Demokratik Kurumlar ve İnsan Hakları Ofisi, Avrupa Konseyi Ayrımcılıkla Mücadele Çeşitlilik ve Kapsayıcılık Yönlendirme Komitesi, Avrupa Konseyi Yapay Zekâ Eşitlik ve Ayrımcılık Uzmanlar Komitesi bunlardan birkaçıdır. Bu noktada, 2026 yılında ulusal ve uluslararası faaliyetlerin artarak sürdürülmesinin planlandığını da ifade etmek isterim.

Bu noktada, ele alınması gereken bir diğer önemli husus ise Kamu Denetçiliği Kurumunun geleceğe yönelik gelişim hedefleridir. Kurumumuzun etkinliğinin daha da güçlendirilmesi yönünde kurumsal bir irade ve süreklilik arz eden bir kararlılık bulunduğunun altı çizilmelidir. Bu doğrultuda, hak arama mekanizmalarının etkinliğini arttıracak şekilde davalara katılma, Anayasa Mahkemesi nezdinde dava açma, yüksek mahkemelerde davalara müdahil olarak bulunma ve resen inceleme yetkilerinin Kuruma tanınmasının anayasal işlevle uyumlu ve tamamlayıcı bir adım olacağını belirtmek isterim. Öte yandan, Kurum kararlarının idarelerce uygulanması iradesini pekiştirmek amacıyla Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarını yerine getiren kamu görevlilerinin hukuki, cezai, idari ve mali yönden sorumlu tutulamayacağına ilişkin bir düzenlemenin hayata geçirilmesi de önem arz etmektedir. Bu tür bir yaklaşım hem idare üzerinde gereksiz tereddütleri ortadan kaldıracak hem de hukuka ve hakkaniyete uygun davranma cesaretini kurumsal düzeyde destekleyecektir. Ayrıca, bütçe süreçlerinin herhangi bir kamu kurum ve kuruluşu gibi sürdürülmemesi ve benzer işlev icra eden Sayıştay örneğinde olduğu üzere bütçe hazırlık çalışmalarında belirli bir düzeyde esnekliğin sağlanması da gerekmektedir. Yine Başdenetçi ve denetçilerin statülerinin yaptıkları görevle uyumlu hâle getirilmesi ve mali, sosyal haklar özelinde eş gösterilen idari unvanlardan bağımsızlaştırılması önemsenmektedir. Benzer şekilde, kurumda görev alan uzmanların statülerinin farklılaştırılması ile tüm personelin mali ve sosyal haklarının geliştirilmesi de kurumsal beklentiler arasındadır. Yasal olarak sağlanan bağımsız, tarafsız konumunun daha da güçlendirilmesi ve Ombudsmanlık müessesesinin gerektirdiği düzeye ulaştırılması Kurumumuzun öncelikli beklentisidir.

Sayın Başkanlarım, değerli milletvekilleri; sözlerimi tamamlarken yüce Meclisimizin kudretiyle Kurumumuzun görevlerini kararlılıkla sürdürmeye devam edeceğine olan inancımı bir kez daha vurgulamak isterim. Bu vesileyle, Kurumumuza verdikleri destek için Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Profesör Doktor Numan Kurtulmuş Bey'e ve Karma Komisyon Başkanımıza ve Komisyonlarımızın kıymetli üyeleri ile katkılarını esirgemeyen kıymetli milletvekillerimize teşekkür eder, hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Sayın Akarca'nın şahsında denetçilere ve kurum çalışanlarına gayretlerinden ötürü çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi, yıllık raporla ilgili söz almak isteyen arkadaşlarımız varsa onlara söz vermek istiyorum.

İlk sözü Sayın Tanal'a veriyorum.

Buyurun.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli milletvekilleri, Değerli Ombudsman, Değerli Kamu Denetçiliği Kurumu üyeleri, kıymetli basın mensupları; hepinizi saygıyla hürmetle selamlıyorum.

Öncelikle, raporun yazılmasında emeği geçen tüm arkadaşlara ayrıca teşekkür ediyorum.

Raporun bu sunuş kısmının 3'üncü sayfasında bir cümle var, bu cümle çok abartılı bir cümle: "Kurumumuz hakkaniyet denetimi yapan tek kurumdur." Bu doğru bir cümle değil, bu abartılı bir cümle. Neden? Çünkü Kamu Denetçiliği Kurumu Anayasa'nın 74'üncü maddesi ve 6328 sayılı Kanun uyarınca "İdarenin işlem ve eylemlerini hukuka ve hakkaniyete uygunluk açısından bağlayıcı olmayan bir denetim yapar." Bu doğru ancak tek kurum değil, "tek kurum" dersek yanlış olur, abartılı olur çünkü hakkaniyet denetimini yapan başka kurumlarımız da vardır; mahkemeler, idari yargılar, iptal davaları, tam yargı davaları, Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruları gibi. Burada, bu anlamda, doğru olan ifadeye dersek şunu yapabiliriz: "Öneri anlamında..." Yani "Tek kurum." dersek yanlış, abartılı ama "Hakkaniyet temelli denetim yapan anayasal kurumdur." desek doğru olur. Onun için, raporunuzda bunun bu şekilde düzeltilmesini istirham ediyorum.

Gelelim, bugüne kadar değerli milletvekili arkadaşlarımızla birlikte hep çalıştık, evet, önceki faaliyet raporlarımız da var. Değerli Ombudsmanımız, bu önceki raporlar, önceki raporların hepsi böyle; bu da 2025'in raporları. Baktığımız zaman, birinci kuşe kâğıda yapmışsınız. Kamu kurumları, israfı vesaireyi... Güya tasarruf genelgemiz var, yazık günahdır, bu israftan kaçınılız. Önceki raporlarımız gayet daha kâğıt iken yani böyle birinci kuşe kâğıt, böyle abartılı bir rapor değil idi yani şimdi, bu israflardan vesaireden kaçınmak lazım.

İçerik açısından geliyorum, gelelim sunumumuzun 28'inci sayfasına; Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından verilen tavsiye kararı sayısı 1.214 olarak açıklanmış, aynı sayfada bu kararlara ilişkin uyum oranı yüzde 59,38 olarak gösterilmiş ancak yine aynı raporunuzun 45'inci sayfası bu oranın gerçeği yansıtmadığını açıkça ortaya koymaktadır. Rapora göre 1.214 tavsiye kararının yalnızca 1.039'u hakkında idarelerden uyulacağı ve uyulmayacağı yönünde bir cevap alınmış, geriye kalan 170 tavsiye kararı hakkında herhangi bir nihai cevap bulunmamaktadır. Aynı sayfada, bu geri dönüş olmayan kararların 41'inci sayfasında hâlen değerlendirme aşamasında olduğu, 34'ü hakkında ise henüz cevap verilmediği belirtilmektedir. Buna rağmen kalan 100 tavsiye kararının akıbetine ilişkin raporda herhangi bir açıklama yer almamaktadır. Bu kararların idarelere tebliğ edilip edilmediği, sürecin devam edip etmediği ya da fiilen sonuçsuz bırakılıp bırakılmadığı hususu belirsizdir. Geriye dönüş yapılan 1.039 kararın yalnızca 617'si için uyulacağı yönünde beyan bulunmaktadır raporunuzda. Raporda belirtilen yüzde 59,38 uyum oranı yalnızca bu 1.039 karar esas alınarak hesaplanmıştır. Oysa raporun kendisinde toplam tavsiye kararı, biraz önce de belirttiğiniz üzere, 1.214 olarak verilmektedir. Toplam karar sayısı esas alındığında tablo nettir: 617'yi 1.214'e böldüğünüz zaman oran yüzde 50,82'dir. Bu oran dahi, idarenin uyulacağı beyanında bulunduğu tüm kararların eksiksiz ve fiilen uygulanması hâlinde mümkün olabilecektir. Yani raporda sunulan uyum oranı tavsiye kararlarının tamamını yansıtmamakta, geriye dönüşü olmayan ve akıbeti açıklanmayan kararlar yok sayılarak oluşturulmaktadır. Üstelik uyulacağı beyan edilen 612 kararın fiilen uygulanıp uygulanmadığına, uygulamanın hangi aşamada olduğuna ya da sonuçlanıp sonuçlanmadığına ilişkin raporunuzda herhangi bir izleme veya doğrulama mekanizması da bulunmamaktadır. Bu hâliyle raporda açıklanan yüzde 59,38 uyum oranı hem yöntem hem kapsam bakımından gerçeği yansıtmamaktadır. Ortaya çıkan tablo, raporda, istatistiksel bir çerçevelenme yoluyla, olduğundan yüksek bir uyum algısı oluşturulduğunu göstermektedir. Bu durum, kamuoyunun ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin eksik ve yanıltıcı bilgilerle karşı karşıya bırakıldığını göstermektedir. Hiç kafanızı sallamayın Başombudsman; bu rapor belli, sayfa numaralarını veriyorum, yazdığınız sayılarınızda belli bu.

Gelelim öneri ve beklenti kısmınıza. Ona gelmeden önce, hemen benim elimde size bizzat başvurduğum kararlar var. Şimdi başvurduğum kararlarda: Bir, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının -Değerli Başkanım, değerli milletvekilleri- sosyal medya sayfası var, yoruma kapalı. O sayfayı kendi şahsına açmadı, kamu kurumlarına açtı. Türkiye Büyük Millet Meclisinin de resmî sayfası var, yorumları vatandaş yapabiliyor, yoruma kapalı değil. Cumhuriyet Başsavcılığı kalkıp kararını yoruma kapatamaz, yoruma kapalı. Başvuruda bulunduk, siz bu kararı Adalet Bakanına gönderdiniz. Diyanet İşleri Başkanlığı da aynı şekilde; sayfası var. "Diyanet İşleri Başkanlığı" açık net yazıyor, "Resmî Diyanet İşleri Başkanlığı sayfası" diyor, ismi de yazılı Diyanet İşleri Başkanının. Ona incelenemezlik raporu veriyorsunuz. Şimdi, burada buna benzer Cumhurbaşkanlığının da var. Cumhurbaşkanının kendi şahsı Cumhurbaşkanındır ve aynı zamanda Cumhurbaşkanlığı makamı yorumlara açık. Bu ülkenin Cumhurbaşkanının Twitter sayfası, sosyal medya sayfası yorumlara açık; Adalet Bakanlığının açık ama geliyorsunuz, Diyanet ile Başsavcılığın ve Emniyetin kapalı. Size başvuruda bulunduk; birinde incelenemezlik raporu verdiniz, birinde görevden dolayı bakanlığa gönderdiniz, diğerleri de maalesef şu anda hâlen duruyor. Merak ediyorum, nasıl karar vereceksiniz?

Şimdi, burada yol gösterici anlamında söylüyorum yani muhalefet aynı zamanda yol da göstermek zorunda. Zonguldak Belediyesi sosyal medya sayfasını engelliyor, kapatıyor. İdare mahkemesine başvuruluyor, hukuk devleti ilkesi uyarınca sen bu resmî kurumun sayfasını kapatamazsın, engelleyemezsin. Mademki bizim bu güzide Kurumumuzun amacı hukuk devletinin ilkelerini ve adil bir yönetim ilkesini işletmekse, Kurumun, aynı zamanda, düşünce ve ifade özgürlüğü kapsamında vatandaşın anayasal anlamda katılımçılık ilkeleri uyarınca da bunu yoruma kapatmaması lazım, açması lazım. Kurumunuzun bu konuda tavsiye mahiyetinde karar almasına ihtiyaç var; aksi takdirde... Burada kuruma göre, kişiye göre, isme göre, ünvana göre olmaz. Yani bu ülkenin Cumhurbaşkanlığı makamı eleştiriyi kabul ediyor, orada açıyor; efendim, bakanlar açıyor ama ona bağlı olan İçişleri Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı, Cumhuriyet Başsavcılığı kapatıyor. Böyle bir dünya olmaz. Yani hukuk içerisinde hiyerarşik olduğu bağ açıyorsa o da açmak zorundadır. Bu konuda sizden istirham ediyorum, biraz hukuka katkıda bulunun. Yani ben Sayın Malkoç'u hakikaten mumla arıyorum kararlarında. Yani Allah kendisine sağlık, şifa versin, uzun ömürler versin. O bu kararları vermezdi burada olmuş olsaydı. Yani gerçekten, evet, yani siyasi düşüncesi ne olursa olsun hukuk adına veriyordu kararı o insan ve bu kararların aynısını ipe çekiyoruz.

Gelelim öneri ve beklentiler kısmına. Evet, idareye yol gösterme, yapısal sorunları tespit etme, çözüm yolları ve somut öneriler hâline getirme yükümlülüğünü de Kurumunuza yükleniyor. Ancak bu nedenle Kamu Denetçiliği Kurumu yıllık faaliyet raporu sadece faaliyetin özeti değil; politikaya yön veren, normatif ve öneri içeren belgeler de olmalıdır. Ama bu hedef ve beklentiler başlığı altında yapılanlar ise; metinlerde ağırlıklı olarak kurumsal tanıtım faaliyetleri var, ulusal ve uluslararası toplantılar var, eğitim, ziyaret ve farkındalık çalışmaları var, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve idarelerle ilişkilerinin güçlendirilmesi... Yani siz bağımsız bir kurumsunuz, Türkiye Büyük Millet Meclisi, evet, raporları denetliyor vesaire, bu ilişkileri güçlendirme... Yani nasıl bir beklenti, ben onu anlamadım. İnsan kaynağı ve bilişim altyapısı ihtiyacı doğru. Yani burada kanunun revizyon ihtiyacı atfı var ama bu bahsettiklerinizin hepsiyle ilgili biz kanun teklifi verdik. Ben beş dönemdir buradayım, beş dönemdir aynı şeyleri söylüyorum, bir adım ileri gidemiyoruz. Yani burada büyük bir eksiklik var, bu hedef ve beklentiler ancak öneri değil, metinlerle revize edilmelidir, güçlendirilmelidir, önem arz edilmelidir şeklinde beklentiler ifade ediliyor ama somut muhatabı belli değil, somut muhatabın adını bu raporda koymak lazım. Takvimi belli değil, uygulanabilir önerileri net bir vaziyette ileri sürmek lazım. Burada, raporda hangi idareye, hangi yapısal soruna hangi somut çözümün önerildiği net bir şekilde ortaya konulmamıştır. Tavsiye kararlarının etki analizi de yapılmamıştır. Yani burada eksik olan hususlar; bir, tavsiye kararlarının uyum oranları orada yazılı, bahsettiğim oranlamalarla gerçeği yansıtmamaktadır. Sizden istirham ediyorum.

Bir de bu sayfanın hemen başında, raporunuzun, sayfanızın başında, efendim, tüm görseller, materyaller, yapay zekâ uygulamalarından faydalanılmıştır... Ya Allah rızası için, daha önceleri de yapıyorlardı... Kamu Denetçiliği Kurumundan arkadaşlarımızın bu rozetleri olurdu yani bakıyorum, rozetsiz olarak hepinizi oraya koymuşsunuz. Ya, bu, işin ruhunu kaçırıyor, ruhunu. Yapay zekâdan yararların ama bu kadar da motamot olarak hepsini koymuşlar. Yani bilemiyorum, söylenecek başka cümleler var ama...

Söz verdiğiniz için, tekrar, raporda emeği geçen arkadaşlar için herkese teşekkür ediyorum, saygılarımı sunuyorum. Yani bu Zonguldak İdare Mahkemesinin kararının da hukuk devleti açısından size yön göstermesini diliyorum.

İyi çalışmalar.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Teşekkür ederiz Sayın Tanal.

Sayın Eker, buyurunuz.

BEHİYE EKER (İstanbul) - Dilekçe Komisyonu ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonumuzun Değerli Başkanları, Karma Komisyonumuzun değerli üyeleri, Başdenetçimiz ve denetçilerimiz, kıymetli basın mensupları; öncelikle ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumu kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması olmak suretiyle idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını insan haklarına dayalı adalet anlayışı içerisinde hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevli anayasal bir kurumdur. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığımıza bağlı olarak kurulan ve yasama organımızın denetim mekanizması fonksiyonunun bir parçası olarak faaliyet gösteren Kamu Denetçiliği Kurumumuz vatandaşlarımız için etkin bir hak arama yolu sunmakta, bu yönüyle idare ile vatandaş arasında güçlü bir adalet köprüsü vazifesi görmektedir. Kamu Denetçiliği Kurumu, idarenin eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarına ilişkin şikâyetler hakkında yürüttüğü çalışmalar ve önerileri içeren yıllık raporlarını 2013 yılından bu yana süresinde, zamanında Karma Komisyonumuza sunmuş bulunmaktadır. Bugün görüşmekte olduğumuz Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu, Karma Komisyonumuza sunulan 13'üncü yıllık rapor olma özelliğini taşımaktadır.

İdarenin işleyişi ile ilgili şikâyetleri incelemek amacıyla kurulan Kamu Denetçiliği Kurumu, kendisine yapılan başvurulardaki artış sayesinde hak arama kültürümüzün nasıl geliştiğini yakından görmemize imkân sunmaktadır. Nitekim Kurumumuza 2013 yılında 7 bin başvuru varken raporda gördüğümüz üzere 2025 yılında bu sayı 21.034'e yükselmiştir.

Kamu Denetçiliği Kurumunun etkin bir şikâyet mekanizması olarak başarısının en önemli göstergelerinden biri, kuşkusuz, verdiği kararların idareler tarafından uygulanmasıdır. Bu çerçevede, Karma Komisyonumuzda artık bir teamül hâline gelen önemli bir uygulamamız bulunmaktadır; Kurumun tavsiye kararlarına uymayan kamu kurumlarının temsilcilerinin Komisyonumuzda dinlenmesi ve buna karşılık, tavsiye kararlarına yüksek oranda olumlu yaklaşan kamu kurum temsilcilerinin ödüllendirilmesi bu kararlarda etkinliğin daha da artmasına vesile olmuştur.

Kamu Denetçiliği Kurumunun yalnızca bireysel başvurular üzerinden değil, aynı zamanda toplumu yakından ilgilendiren alanlarda da ortaya koyduğu kurumsal çalışmaları da raporlarda görmüş durumdayız.

Son olarak, 2025 Yıllık Raporu'nun 28'inci Yasama Döneminde Karma Komisyonumuzda görüştüğümüz 2023 ve 2024 Yıllık Raporlarından hangi yönleriyle ayrıştığını kısaca ortaya koyarak sözlerimi tamamlamak istiyorum. Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu'nun önceki yıllık raporlarından farklı, başvurular ve kararlar üzerinden kamu yönetiminin işleyişini değerlendiren analiz temelli bir yaklaşımla hazırlandığını görmekteyiz. Karma Komisyonumuzda 2024 Yıllık Raporu'nun görüşmeleri sırasında dile getirilen eleştiriler dikkate alınmış ve bu doğrultuda rapor metninin daha kısa, öz ve sade bir yapıya kavuşturulduğu, önceki yıllık raporlardaki metinlerin aynen tekrar edilmesinden özellikle kaçınıldığı görülmektedir. Karar özetlerinin bir araya getirildiği klasik raporlama anlayışı yerine idarenin işleyişine ilişkin sorun alanlarının tespit edildiği ve bu alanlara yönelik çözüm önerilerinin geliştirildiği analiz ağırlıklı bir raporlama anlayışı benimsenmiştir. Bu çerçevede yapılan tematik değerlendirmelerle kamu yönetiminin işleyişine ışık tutmuş, idarelerin kurum kararlarına, bilgi, belge taleplerine yaklaşımlarını istatistiki verilerle ortaya koyduğunu görmekteyiz. Ayrıca, mevzuat değişikliği önerileri başta olmak üzere Kurumun kamu yönetimine ve yasama süreçlerine sunduğu katkılar, yargıya başvuruları azaltıcı etkileri ile insan hakları izleme faaliyetleri bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmektedir.

Sözlerime son verirken Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 Yıllık Raporu'nu süresi içerisinde Karma Komisyonumuza sunan Kamu Başdenetçimiz Sayın Mehmet Akarca nezdinde tüm denetçilerimize ve kurum personeline teşekkür ediyorum, raporun hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Teşekkür ederim.

Sayın Suiçmez...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, kıymetli Kamu Başdenetçisi ve kamu denetçileri, değerli bürokratlar, sevgili danışmanlar; hepinizi sevgi ve saygılarımla selamlarken Sayın Şerif Yılmaz'a da çalışmalarında başarılar diliyorum.

Sayın Mahmut Tanal birçok şeyden bahsetti. Ben onlara girmeyeceğim. Birçoğuna zaten hep birlikte katılıyoruz ama 2025 yılında Kuruma yapılan başvuru sayısında 2024 yılına göre yüzde 42,49'luk bir artış yaşanmasına sevinsem mi üzülsem mi bilemiyorum doğrusu.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Hak arama yönünden sevinelim.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Şimdi, elbette ki sizler Kurumun tanıtımı neticesinde bu rakama ulaşıldığını söyleyeceksiniz ama bir yandan da bu ülkede bir Adalet Bakanlığı var, hukuk adına bu sayının giderek artıyor olmasının doğru olmadığını, Türkiye'de hukuk sistemimizin ne hâle geldiğini de gösteren bir veri olarak kabul ettiğimi söylemek isterim. Bu anlamda da en azından TÜİK'ten çok daha doğru bir şekilde veri verdiğiniz için sizi de kutlamak isterim Sayın Başkan.

Şimdi, 2025 yılında 21.034 başvuru ve 2024 yılından devreden 803 başvuruyla birlikte 21.837 adet şikâyet başvurusunu değerlendirmek üzere işleme aldığınızı söylediniz. Dolayısıyla, bu rakam büyük bir rakam. Ben, Kurumunuzun eleman sayısının ve bütçesinin buna yetip yetmediğini de merak ediyorum. Çok kabul edilebilir bir rakam değil bu, belli ki ülkede hukuksuzluk arttıkça çok daha artacak, yükünüz de artacak. Dolayısıyla, bir dahaki dönem için bütçe hazırlanırken bize ışık tutması yönünden bu verilerden de bahsederseniz memnun olurum.

Az önce söylediğim gibi, Türkiye'de hukukun ne hâle geldiğini, başvuruda ilk 10'a girenler bölümünde de görmekteyiz. Siz her ne kadar "Ağırlıklı cezaevinden gelen." desiniz de o da tabii bizim adalet sistemi içerisinde yer aldığı için ve direkt insan hakları ve özgürlüklerini ilgilendirdiği için Adalet Bakanlığının 1'inci sırada olmasının Türkiye'deki hukukun gelmiş olduğu vahim durumu ikinci kere raporunuzda tescil ettiğini görüyoruz. Bu anlamda da size teşekkür ediyorum. Yine, çok önemli bir insan hakkı olan sağlık hakkını ilgilendiren Sağlık Bakanlığının da 2'nci sırada olması ayrıca düşündürücüdür diye eklemek isterim.

Sayın Başkan, 2025 yılında tavsiye yönünde verilen 1.214 adet kararın 1.039 adedi hakkında uyulup uyulmayacağı yönünde bilgi verilmişken 41 adedi hakkında kararın değerlendirme aşamasında olduğunu ve 34 adet karara ilişkin de henüz bir cevap verilmemiş olduğunu söylemişsiniz raporunuzda, belirtmişsiniz. Ben yine Kurumunuzu tebrik ediyorum, en azından bizim vermiş olduğumuz soru önergelerine Mecliste bu kadar cevap verilmiyor. Yani bu açıdan baktığımız zaman Meclisten ileri bir konumda olduğunuzun da altını çizmek isterim. Bunu da Meclis Başkanımız Sayın Numan Kurtulmuş nezdinde Meclisimizin ciddi bir şekilde düşünmesi gerektiğinin de altını çiziyorum. Yani vermiş olduğumuz soru önergelerine, ilgili kurum, kuruluşlar, bakanlıklar bize cevap vermiyor; verdiği cevaplar da -eğer lütfedip verirse- çok niteliksiz cevaplar oluyor. İşte, "Bilgisayarınıza bakın. Siteye girin, bakın." gibi cevaplar alıyoruz.

Dolayısıyla, Sayın Mahmut Tanal, rakamlarda bir oynamadan ziyade bahsetti, ben bu hususu da dikkate sunmak istiyorum, kayıtlara geçsin. Ama bu, idarenin cevap verdiği ve 617 adede uyacağını dediği rakamı ile... 422 adet karara ise uyulmayacağını demiş. Burada, uyulmayacağını belirtme rakamının da yüksek olduğunu düşünüyorum. Bu, kabul edilebilir değil. "Gereçekleriyle bize bildirdi, yazdılar." duyuyorsunuz ama belki bu konunun da biraz daha... Hangi gerekçeler? Bu gerekçeler sizin Kurumunuzca kabul edilen gerekçeler hâline sonradan gelmiş mi mesela, ben bunu merak ediyorum. Elbette siz zaten karar vermişsiniz, demek ki bunların ilk verdiği savunmalara riayet etmediniz. Dolayısıyla ama sonradan bu gerekçeleri haklı mı buldunuz, böyle bir inceleme yapıyor musunuz? Raporda -zannedersen- buna ilişkin bir bilgi ben göremedim. Dolayısıyla bu konuda bizi de aydınlatılabilirseniz... Bu gerekçeler nedir ve ne kadar bu gerekçelere sonradan katıldınız? Uyulmaması sonucunda herhangi bir yaptırımınız var mı bir cezalandırma yöntemi olarak -ödüllendirmeyi biliyoruz ama- bu konuda ne düşünüyorsunuz? Yani bu 422 uyulmama rakamı önemli bir rakamdır, gerekçeleri ne olursa olsun, belli ki sizinle aynı düşünmüyorlar. O zaman, bizim bunlara, bu kararlara uyulması için ne yapmamız gerekiyor? Bu konuda hazırlanması gereken bir yasal değişiklik varsa bunu da bize iletirseniz memnun olurum.

Tekrar teşekkür ediyorum, emeği geçen herkese de şükranlarımı sunuyorum.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Sayın Mertoğlu...

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Teşekkür ediyorum.

Çok değerli Başkanlarım, Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Başdenetçimiz ve denetçilerimiz; hepiniz hoş geldiniz öncelikle.

Güzel bir rapor hazırlandı, öncelikle, emeğinize sağlık diyorum.

Ben 3'üncü Ombudsmanlık raporunun görüşmelerindeyim, Mahmut Tanal'dan aynı şeyleri hep dinledim, dinliyorum, şimdi kâğıtlara takmış, kelimeye takmış. Hakkaniyet denetiminden girdi, aslında anayasal bir kurum Ombudsmanlık, kanununda da diyor ki: İdarenin eylem ve işlemlerinin hukuka ve hakkaniyete uygunluk denetimini yapar ama insan hakları yönünden. Tabii, Ombudsmanlık bir mahkeme değil, zaten kanununun kendisinde de verdiği kararların tavsiye niteliğinde olduğu belirtilmiş.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Cümleyi okumadığınız belli, cümlede "tek kurumdur" diyor.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Hakkaniyet denetimi yapan başka bir kurum...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - "Tek"e itirazı var.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Eyvallah.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bana cevap vermeyin. Tek kurum değil yani, o dediğiniz cümleyi söyledim zaten.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Yani eleştirmek için eleştiri yaptığınızı söylemek istiyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Söyledim zaten, senin söylemediğin şeyi ben söyledim.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Sayın Tanal, ben dinledim sizi, siz de dinleseniz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bağlamından koparıyorsunuz, bana atfı yapmayın.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Hayır, size atfı yapmam gerekiyor, mecbur yapmam gerekiyor, kâğıda takıyorsunuz, ona takıyorsunuz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Ama atfın yanlış.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Verilen kararların tavsiye kararı olduğunu... Tavsiyenin içeriği nedir? Yüzde yüz uyulması gerek... Ha, biz hukukçu olarak, Komisyon üyesi olarak uyulmasını, yüzde yüz uyulmasını elbette ki isteriz ama tavsiye sonuçta, bazı kurumların kendi gerekçelerini bilemiyoruz. Niye uymadıklarına veya niye uyduklarına ilişkin alt komisyon çalışmalarını zaten yapıyor, ilgili kurumları zaten çağırıyor, onları dinliyoruz. Ödül ve cezayla alakalı da uyan kurumlara teşekkür ediyoruz, ifşa ediyoruz; uymayan kurumları da burada hep beraber alt komisyona çağırıyoruz, uymayan kurumları da ifşa ediyoruz, niye uymadıkları konusunda alt komisyon da gerekli çalışmaları yapıyor.

Tabii, başvuru sayıları raporun içeriğinde zaten var. Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı... Tabii, nüfusun artmasıyla beraber başvuruların artması, insan hakları bağlamında bütün vatandaşlarımızın duyarlı olması ve hak araması, hak aramaya çalışması kimine göre doğru olmayabilir. O zaman, biz mahkemeleri de kaldıralım, mahkemelerin de ne işi var? Yani hukuk, yargı sorunu varsa, insanların sorunları varsa elbette haklarını arayacaklardır.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - Zaten kalmadı, "mahkeme" diye bir şey kalmadı zaten.

HARUN MERTOĞLU (Rize) - O size göre öyle. 2010'dan sonra Türkiye'de insan hakları bağlamında siz kabul etmeniz de etmeseniz de çok şeyler gelişti; Ombudsmanlık kurumu başta olmak üzere, Türkiye İnsan Hakları Kurumu, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakları gibi çok önemli haklar mevzuatımızda yer aldı. Ha, bunlar yeterli mi? Ben hukukçu olarak hiçbir zaman yeterli görmüyorum, daha iyisi mutlaka vardır. Mükemmel bir sistemi ben kendim göremem, beşerî hayatta olmaz ama daha iyisinin çalışılması gerektiğini elbette söylüyorum ama Ombudsmanlık kurumu kendi anayasal ve yasal yetkileri içerisinde gelen başvurularda hiçbir etki altında kalmadan, bağımsız ve tarafsız bir şekilde çalışmalarını yürütüyor, kararlarını veriyor.

Onun dışında, tabii, kamu kurumları süreklilik arz eden kurumlardır. Şeref Malkoç Ombudsmanlığı belli bir seviyeye çıkardı, inşallah, Akarca Başkanımızın Başkanlığında da daha iyi noktalara getireceklerdir, her başkanın kendine göre bir çalışma tarzı vardır. Bu anlamdaki çalışmalarında ben hepsine başarılar diliyorum.

Yeni seçilen denetçimiz bizim Komisyonda seçilmişti, o zaman tebrik etmiştik, tekrar tebrik ediyorum.

Ben yaptığınız çalışmadan dolayı teşekkür ediyorum, tebrik ediyorum. Daha iyisi için de çalışmaların devamı için başarılar diliyorum.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Sayın Karaca...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Komisyonlarımızın Saygıdeğer Başkanları, Karma Komisyonun üyesi sayın milletvekili arkadaşlarım, Sayın Kamu Denetçiliği Kurumu Başkanı ve katılımcılar; ben de öncelikle hepimizi saygıyla selamlayarak sözlerime başlamak isterim.

Öncelikle, tabii ki raporda emeği geçen tüm Kamu Denetçiliği Kurumu personeline, çalışanlarına, Sayın Başkan, şahsınız nezdinde de teşekkür ederek sözlerime devam edeceğim.

Hem bize gönderdiğiniz sunum yazısında hem de az önce buradaki açıklamanızda şunu söylediniz: "Kamu Denetçiliği Kurumu başvurulara kısa sürede nihai çözümler üreten, önemi giderek artan, etkin bir kurumdur." Ben baktım, etkin bir kurum, evet, bunun olması gerçekten kıymetli, keşke rakamlar da aynı şeyleri söyleyebilse ya da belki de bir çelişkidir, onu da ifade etmek isterim. Tavsiye kararlarına uyma oranlarına baktım. 2022 yılından bu yana tavsiye kararlarına uyma oranları çok ciddi şekilde, maalesef, gerilemekte. 2022 yılında tavsiye kararlarına uyma oranı yüzde 80,01; 2023 yılında yüzde 77,51; 2024 yılında yüzde 71,29; 2025 yılında ise yüzde 59,38. 2025 yılı gerçekten tavsiye kararlarına uyma oranı bakımından tabloyu inanılmaz kötüleştiren bir orana sahip. Eğer kurum gerçekten nihai çözümler üreten, önemli ve etkin bir kurum ise bu tavsiye kararlarına uyma oranlarının giderek düşmesini nasıl açıklayacağız?

Yine, hem Sayın Tanal hem de Sayın Suiçmez ifade etti; 422 idare "uymayacağı" şeklinde bir yanıt vermiş sizlere, bu 422 idare hangi konu başlıklarında karara uymayacağını ifade etti? Kümülatif rakamlar dışında, ayrıştırılmış, detaylı rakamlar var mıdır? Bunu da bizimle, Komisyonla paylaşır mısınız? Yine, 422 karar içerisinde hangi kamu idareleri, hangi bakanlıklar ve hangi ilgili bakan yardımcılarını Kamu Denetçiliği Kurumu gibi önemli bir kurumun ve üstelik de Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına bağlı olarak çalışan ve aslında, bir nevi de Meclis adına bu sorumluluğu yerine getiren bir kurumun kararlarını uymayacaklarını ifade etmişlerdir? Bunu neden önemsiyoruz? Uyulmayan 422 kararın dağılımında Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, yerel yönetimler, Millî Eğitim Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu sırasıyla... Orana göre sıralamıştım. Bu tablo çok önemli kurumları ifade ediyor Sayın Suiçmez'in belirttiği gibi, böylesi bir kurumun tavsiye kararlarına bu derece önemli bakanlıkların uymama gerekçeleri de gerçekten merak konusudur, detaylı olarak bilgilendirirseniz gerekçeleriyle seviniriz.

Yine, 2025 yılı içerisinde 21.837 başvuru yapılmış, bu başvuruların kabul edilebilir kısmı 4.191 yani sadece yüzde 20 civarında bir oran kabul edilebilir hâle gelmiş. Vatandaşların başvurularının kabul edilebilirlik oranının bu kadar düşük olmasının gerekçesi nedir? Acaba Kamu Denetçiliği Kurumuna başvurulardan kaynaklı eksikliklerden mi, başvuru konularından mı ya da Kamu Denetçiliği Kurumuna başvuru yol, yöntem, şekilleri ya da hangi konularda başvurulacağına ilişkin vatandaş yeterince bilgilendirilmiyor mu? Ben böyle olduğunu düşünmüyorum çünkü yaptığınız il ziyaretlerine ve gezilere, bilgilendirme toplantılarına, çalışma toplantılarına baktığımız zaman da gerçekten bütün Türkiye'yi neredeyse dolaşıyorsunuz. Bu kadar geniş bir seyahat ve raporlandırma çalışmaları yürütür iken vatandaşın bu konuyu bilmemesi ya da yasaya uygun başvuru yapamamış olmasının gerekçesini ben çok tahmin edemiyorum, bunu da açıklarsanız çok da mutlu oluruz.

Yine, kadına yönelik şiddetle ilgili bir çalışmanız var, ön şeyinizi de inceledik. Kadına yönelik şiddetle ilgili yapılan çalışmalarınızda İstanbul Sözleşmesi'nden hiç bahsedilmemiş olması dikkat çekici, hem şahsım adına hem de milletvekili arkadaşlarımız adına diye düşünüyorum.

Yine, kurumunuzun çok ciddi bir bütçesi de var aslında, bu bütçenin daha çok uzman barındırılması, daha çok kamu denetçiliği uzmanlarının istihdam edilmesi noktasında değerlendirilmesi oranları nedir? Bu konuda da bilgi almak isterim.

Yine, çocuk hakları konusunda bir çalışmanız var ama bu çalışmada da MESEM protokolü çerçevesinde çalışırken öldürülen çocuklara ilişkin idareye yapılan başvuru var mıdır? Bu başvuruya ilişkin kararlarınız, tavsiye kararlarınız var mıdır ya da bu

başvurular üzerine yapılan bir incelemeniz devam etmekte midir? Yine, çocuk işçiliği konusunda bu şekilde başvuru ve bu konuda yapılan çalışmalarınız var mıdır?

Yine, cezaevindeki çocuklara ilişkin bir rapor hazırlandığı bilgisi var, bu raporun şu anki aşaması nedir? Bu raporun ne zaman tamamlanması öngörülmektedir? Bunu da ifade ederseniz sevinirim.

Bir çocuk hakları strateji belgesi hazırlandığından bahsedildi ve gerçekten çocuk hakları alanında da önemli bir adım olduğunu da ifade etmek isterim. Bu konuda da katılım süreçlerine çocukların katılımı ve bu süreçlere ilişkin çocukların katılım hakkını gözetilen bir çalışma bu strateji belgesinde olacak mıdır? Çünkü Birleşmiş Milletlere 12'nci maddesi uyarınca da böyle bir katılım hakkı önemlidir. Bunu da değerlendireceksiniz diye düşünüyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Sayın Taytak, söz istemişsiniz.

Buyurun.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Sayın Başkanım, Dilekçe Komisyonumuzun ve İnsan Haklarını İnceleme Komisyonumuzun Değerli Başkanları; Karma Komisyonumuzun değerli üyeleri, Başkanımız ve denetçilerimiz, kıymetli basın mensupları; öncelikle ben de hepinizi saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum.

Sunumu dinleyemedim, bir programdan geliyorum, onun için de hepinizden özür diliyorum fakat kendi bilgilerim üzerinden ifade etmek istiyorum ki Kamu Denetçiliği Kurumu vatandaşın sesi ile devletin vicdanı arasındaki kurulan kıymetli bir köprüdür. Özellikle, son yıllarda artan başvurular vatandaşlarımızın hakkını ararken Kuruma duyduğu güveni açıkça ortaya koymaktadır. Bu noktada, Kamu Denetçiliği Kurumunun üstlendiği rol son derece değerlidir ve desteklenmesi gereken bir yapıdır. Biz de inanıyoruz ki güçlü devlet ancak vatandaşına kulak veren devlettir, adalet ise ancak hakkaniyetle mümkündür ve bu vesileyle emeği geçen herkese teşekkür ederken bu konuda son zamanda yaşadığımız iki olayı da paylaşmak istiyorum.

Bunun bir tanesi yurt kaydı silinen öğrencilerimizin mağduriyetiyle ilgili. Bu mağduriyet KDK sayesinde giderilmiştir. Sayın Başkanım, bu konuda tebrik ediyor ve teşekkür ediyorum.

Küçük esnafın sesini duyarak yemek sipariş platformlarının yüksek komisyon oranlarına üst sınır tarifesi getirilerek o da düzenlenmiştir. Yani burada anlaşılıyor ki gerçekten çok ciddi bir çalışma söz konusu, kamuoyu takip ediliyor ve kamuoyunun o gün, o dönemde, o süreç içerisinde ihtiyaçları neyse bununla ilgili gerekli kurumlarla temasa geçiliyor ve pek çok konuyu çözüyoruz. Bunun yanında bizler de Dilekçe Komisyonuna müracaat eden pek çok kardeşimizin konularını Başkanımızın sayesinde bakanlıklarımıza ulaştırıyoruz ve yapıyoruz. Tabii, bu biraz da bakmakla ilgili meselelere yani Türkiye'yi istediğimiz zaman istediğimiz yerden sadece istediğimiz şekilde görmek istiyoruz. O kadar olumlu şeyler oluyor ki ülkede, öncelikle onları görmek gerekiyor ve bunlar için de bir miktar yardımcı olmak gerekiyor. Eksik olan bir konu varsa eksik olan bu konuyu her zaman ifade edebiliriz. Eğer biraz önce sizin buyurduğunuz gibi kadın haklarıyla ilgili de bir şeyi tekrar tartışmaya açarsak... Çözumsuz bir konu, kapanmış bir konu aslında fakat onun üzerinden siyaset yapmayı -bence- çok doğru bulmuyorum.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Bizim için kapanmadı ki.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Bizim için kapandı.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Sizin için kapanmış bir konu olabilir ama bizim için kapanmış bir konu değil.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Bizim için kapandı. Sürekli şekilde bunu ve bunun gibi şeyler konuşuyoruz ki...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ama biz onun zaten yasalara ve hukuka uygun kaldırmadığını söylüyoruz.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Tamam.

...zaman zaman da bazı şeyleri ifade ederken kendi düşüncelerimizi sağlamlaştırmak adına bazen ya yükseltiyoruz ya alçaltıyoruz. Onun için, burada bence gündem olarak yapılması gereken konular daha gerçekçi olacak, daha iyi olacaktır muhtemelen; tavsiye ediyorum ben de efendim.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Öncelikle, bizlerin düşüncelerine ya da neyi konuşup konuşmayacağıımıza siz karar vermeyeceksiniz.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Yok, ben karar vermiyorum, sadece tavsiye ediyorum.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - O nedenle, bizim için kapanmamış bir konudur, yasal anlamda da kapanmamış bir konudur ve İstanbul Sözleşmesi'ni uygun bulma kanunu hâlâ Türkiye Büyük Millet Meclisinde meriyse o zaman bu konu kapanmamıştır.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Vallahi, ona göre daha çok ciddi konular var ki Türkiye'de bakmamız gereken, mesela..

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Kadının yaşam hakkından çok daha ciddi bir konu olamaz.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Yok, yok, konuyu oraya taşımayın, hiç oraya falan taşımayın, hiç oraya taşımayın.

MELİHA AKYOL (Yalova) - Konuyu hiç uzatmayalım, hiç çıkamayız bunun içinden.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Siz kendiniz söylediniz, biz açmıyoruz ki.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Mesela, sanal medyayla ilgili çok ciddi konular var, bakılmıyor.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - "Ciddiyetsiz." demeyin.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Mesela, çocuklarımızla ilgili çok ciddi konular var, bakılmıyor.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Hepsine bakıyoruz, merak etmeyin.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Bir gün görmedik Mecliste bu konu...

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Geçen hafta da sanal medya ve onunla ilgili komisyon toplantısında da birlikteydik; biz hepsine bakıyoruz, merak etmeyin.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Ama Mecliste bir kere biz sizi dinlemedik, bir kere Mecliste bunu hiç dinlemedik hiç.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - Geçen hafta nasıl dinlemedik, siz yoktunuz.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Ama sürekli çocuk haklarını gündeme getiriyoruz.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Olabilir Hocam, doğrudur.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Siz yoktunuz. Siz beni dinlemek zorunda da değilsiniz, ben de size hitap etmek zorunda değilim, önemli olan ben...

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Şahsileştirmeyin efendim, konu konuşuyoruz biz burada, "sen, biz" demiyoruz.

GÜLİZAR BİÇER KARACA (Denizli) - Siz şahsileştirdiğiniz için böyle.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Evet, bu böyle.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Yani toplumun çok büyük bir bölümünün hâlâ istediği bir yasayla ilgili "Konu kapanmıştır." demeniz...

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Vallahi, iyi bakarsanız iyi görürsünüz, elbette eksiklerimiz vardır, elbette yanlışlarımız vardır ama çözümsüz değildir Allah'a şükür. Türkiye Cumhuriyeti devleti güçlü bir devlettir, milleti de güçlü bir millettir efendim.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Teşekkür ederim.

Sayın Arslan, buyurun.

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkanlarımız.

Çok değerli Kamu Denetçiliği Kurumunun Başkan ve temsilcileri; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Siz de bize iyi bakarsanız biz de sizi iyi görmeye özen gösteririz. Elinizde engelini mi var bu ülkede bu kadar eksiklikler, sorunlar yaşanıyor yirmi beş yıllık, yirmi dört yıllık kesintisiz...

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Onları gündeme...

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Beyefendi, dinler misiniz.

Kesintisiz bir iktidarda...

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Ayıp ediyorsunuz.

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Beyefendi, siz bize atıfla konuştuğunuz için böyle konuşmak zorunda kalıyorum. Bakın, ne kadar nezih gidiyordu, bir konuştunuz ortalığı karıştırdınız, gerek yok.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Yok, İstanbul raporu deyince...

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Elbette burada eksikler de konuşulacak, var olan olumluluklar da konuşulacak, bu Komisyonunda temsil edilen bütün arkadaşlarımız düşünce, öneri ve taleplerini de ortaya koyacak ki talepler her yıl tekrarlar geliyor. Bu beklentiler bölümü var ya, bakın o Kurumun temsilcileri orada her yıl bu raporun sonuna yazıyorlar. Sonuç? Sonuç yok.

MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Hangi konuda? Hiç çözülmeyen bir şey var mı?

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Şimdi konuşacağım.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Karşılıklı atışmayalım lütfen.

İBRAHİM ARSLAN (Eskişehir) - Şimdi, sevgili arkadaşlar, tablo şu: Elbette bu rapor üzerine izleyen haftalarda çok görüşmeler yapılacak ve nihai aşamasında Genel Kurulda da konular değerlendirilecek, o nedenle bugün sadece ön değerlendirmeler... Çünkü yüzlerce sayfadan oluşan raporları bir anda analiz etmek, yorumlamak kolay değil, izleyen günlere bırakacağız ama temeline bakmamız lazım. Temeli nedir? Değerli arkadaşlar, şuradan başlayalım: İdarenin her türlü iş ve işlemi, eylemi, tutum ve davranışı neyle ölçülebilir? Hak, insan hakları, demokrasi penceresinden baktığımızda Anayasa ve hukuk devleti penceresinden değerlendirilebilir çünkü orta yerde hukuku kaldırırırsanız konuşulacak çok şey de kalmaz.

Şimdi, başvuru sayısı 86 milyona göre baktığımız zaman yeterli midir? Ayrı bir tartışma konusu. Artış oranı hak ihlallerinin arttığı anlamına mı gelir? Buradan baktığımızda başka bir tartışma konusu. Hepimizin mail kutuları dolu değil mi? Toplumun bütün kesimlerinden her birimize binlerce mail geliyor. Bu sorunlar hak arama kültürünün gelişmesi vesaire penceresinden de değerlendirildiğinde başka tartışmaları da tetikler ama en başına şunu koyalım arkadaşlar: O ki "Anayasa" diyoruz, o ki "hukuk" diyoruz, bakın bu kurul... Tekrarlamak zorundayım, Hatay Milletvekili Can Atalay'ı bir kez daha saygıyla selamlıyorum buradan. İnsan Hakları İnceleme Komisyonunun üyesiydi, bu Karma Komisyonun da üyesi olacaktı. Hakkında Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu karara rağmen bu kurul kendi milletvekiline, kendi Komisyon üyesine, onun haklarına sahip çıkamamışsa konuşulacak geriye çok şey kalmıyor, buradan bakmak lazım.

Şimdi, değerli arkadaşlar, görevi söylüyoruz, Sayın Başkanımızla da zaman zaman görüşüyoruz, bütçe görüşmelerinde de değerlendirmelerimizi yaptık. Sayı 20 bin, 25 bin, 30 bin aralığında değil mi? Bakın, şu rapora şimdi sadece hızlı bir şekilde göz atmaya çalıştım -çok teşekkür ederim, özel bir çalışma- bundan etkilenen milyonlarca insan var bu ülkede ya. Yani şunu diyebilir miyiz: "Ya, bu ülkede bu sorun yok, emeklilerin sorunu yok." Bu Komisyon yurt dışından gelen bir dilekçeyle "Çifte vatandaşlık ve emeklilik meselesiyle ilgili yerinde tespit edelim mi, etmeyelim mi?"yi tartışırken milyonlarca emeklisinin sorunuyla -ki 2024 yılında 100 bin dilekçe başvurusu geldi bu Komisyona- ilgilenemedi, ilgilenmedi. İlgilendiğini var sayalım, sonuç ne oldu yani yürütme, idare hangi iş ve işlemi yaptı? Bakın, kendi adıma söylüyorum -Sayın Tanal da konuşmasının bir bölümünde söyledi- ya bu Komisyonun üyesi olarak eğer denetim yetkisini bir milletvekili olarak yerine getiremiyorsam, engelleniyorsam bununla ilgili başvuru kaynaklarımdan bir tanesi Dilekçe Komisyonuysa, Dilekçe Komisyonu bana verdiği yanıtta "Ne yapalım canım, bu konuda sorumlu olan Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı." deyip konuyu oraya havale ediyorsa, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı da "Ne yapalım canım, işte, verdirmeye çalışıyoruz ama bakanlar vermiyorsa..." noktasından bakıyorsa arkadaşlar, hepimizin, bakın, siyasi parti ayrımı gözetmeksizin söylüyorum, herkesin şapkasını önüne koyması lazım. Bu sistemde bakanlar, idare almış olduğu yetkiyi farklı şekilde kullanarak hiçbirimizi takmıyor ya, takmıyor ya! Soru soruyorsun, cevap vermiyor; araştırma önergesi veriyorsun, araştırılmıyor, sorunlar çoğalarak çoğalarak gidiyor. Hani o iş bulma umudunu kaybeden insanların kenara çekilmesi gibi insanlar artık hak arama umudunu da yitirmeye başladı. Biliyor ki yahu, çözüm çıkmayacak, idarede bir şey yok, Mecliste bir şey yok, Komisyona gitse bir şey yok. Şimdi, o nedenle, sevgili arkadaşlar, meseleyi bu pencereden de değerlendirebilmeliyiz.

Bir başka yanı, her toplantıda ifade etmeye çalışıyorum, canları çıkıyor temsilcilerin. O beklentiler var ya, yapılması gereken, kim yapacak arkadaşlar? Anayasa Mahkemesine dava açma yetkisi var mı kurulun? Yok. Resen yaptırım yetkisi var mı?

Yok. Kamu idareleri üzerinde herhangi bir tasarrufta bulunma şansı, hakkı var mı? Yok. Şimdi, yıllardır feryat ediliyor, her raporun sonuna hedef ve beklentiler konuluyor, konulmaya da muhtemelen devam edecek. Peki, çözümü nasıl çıkaracağız? Kim yapacak bu işleri?

Şimdi, arkadaşlarımız haklı sorular soruyor. 600'ü -tavsiye kararı- yerine getirilmiş, 400'ü niye getirilmemiş? Şimdi, buraya girdiğimiz zaman de ki "Tespit yaptık." Şu anda da hep tespit yapıyoruz zaten. Bakın, emekliler, emeklilere maaş bağlama katsayı oranları, kadına yönelik şiddet, tespitler, çocukla ilgili kısmını sevgili Başkanım ifade etmeye çalıştı. Raporu derinlemesine analiz ettiğimiz zaman çok ciddi sorunlar, kaygılar, sıkıntılar... Çözümü üretebilmemiz lazım. Çözümün üretilmesinde de bizim Komisyonun Kamu Denetçiliği Kurumuna güç vermesi lazım. Oradan alacağı güçle de idarenin buna uygun, yasamayla birlikte yol yürümesi lazım. Aksi takdirde, üzgünüm, bunları, yıllarca burada aynı şeyleri konuşmaya devam ederiz. Sadece şu anda şekil şartı yerine gelmiştir. Ben teşekkür ediyorum hazırlanan rapor için.

Sayın Tanal'a katılıyorum, tasarruf tedbirleri belediyeleri kapsarken herhâlde, idarelerin tamamını da kapsamalıdır diye düşünüyorum. Aslolan şekil şartı değil, niteliktir, içeriktir. İçeriği tartışabilmemiz lazım.

İzleyen günlerde raporu farklı farklı boyutlarıyla ele alacağız.

Ben burada noktalamış olayım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Teşekkür ederim.

Sayın Tanrıku...

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - Sayın Başkanlarım, sayın milletvekili arkadaşlarım, Değerli Başdenetçi ve denetçiler; ben de rapora emeği geçenlere teşekkür ediyorum öncelikle.

Şunu gerçekten çok merak ediyorum, arkadaşlarımız ifade ettiler, Sayın Tanal, Suiçmez, Karaca, Arslan ayrıntılı konuştular ama ben de yani bu kurulun kıdemli üyesi olarak hakikaten merak ediyorum. Yani kurulun yapısı, işleyişi yani iktidardaki siyasi partiye yakınlığındaki yapısal sorunlar ayrı bir tartışma konusu. Onu her zaman konuşuyoruz ama sonuçta yani bu yapıyla bile yapması gerekenlere bürokrasi direniyorsa veya yerine getirmiyorsa ne demek lazım gerçekten? Nasıl direnirler? Yani nasıl mesela, bu yani Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı, Meclis Başkanlığına bağlı, onun denetiminde olan, hatta Adalet ve Kalkınma Partisinin çoğunluğunu seçtiği denetçilerden oluşan ve büyük bir emekle inceleme sonucu verilen kararlara Adalet ve Kalkınma Partisinin idaresindeki bir idari birim nasıl uymaz mesela? Nasıl direnir? Dolayısıyla burada başka bir yapısal sorun var. Ya kararın içeriğinden kaynaklı ya da o bürokratların sahip oldukları zırttan kaynaklı sorunlar var yani sonuçta. Bu, doğrudan doğruya Adalet ve Kalkınma Partisinin siyasi anlayışını ilgilendiren bir sorun. Yani burada bir kurum var, o kurumun verdiği kararlar var ve ona uymayan bürokratlar var. Kendilerini ne sanıyorlar gerçekten! Yani bu Türkiye Büyük Millet Meclisinin üstünde mi sanıyorlar ya da işte Adalet ve Kalkınma Partisinin yönetim iradesinin üstünde mi sayıyorlar? Bir de hani hukuka uygun, insan haklarına saygı açısından kurulan bu kurulun kararına bir memur, bir idare amiri nasıl uymaz yani! Gereğesi ne olur? Aslında bunları tartışmamız lazım bizim. Nedir yani!

Bir de geçmişten bugüne gelen son dört beş yıla bakalım; hangi kurumlar, hangi kararlara uymuyorlar? Yani sonuçlar rahatsız edici gerçekten, kararlara uymuyorlar, biz bunları biliyoruz içerik olarak. Bu da o zaman yani insan haklarına saygı bakımından hem Parlamentonun hem siyasi iktidarın, Adalet ve Kalkınma Partisi iktidarının üzerine düşeni yapmadığı anlamına geliyor.

Mesela, ben şunu anlayamam: Sizden bir yazı gidecek, Başdenetçilikten bir kuruma, ona nasıl süresi içinde cevap verilmeyecek ve tekit yazacaksınız. Yani işte, 166 tane mi ne tekit yazısı yazılmış yani cevap vermemişler süresi içerisinde. Kim bu? Yani nasıl vermez? Bundan daha öncelikli bir işi mi var? Yani o evrak kalabalığına mı gider bu işler? Yani bu Kamu Denetçiliğinden daha önemli bir kurum mu var falan? Yani dolayısıyla bunların önlemini... Sonuçta hangi kurumun vermediğinden hareketle şey yapması lazım, Adalet ve Kalkınma Partisinin bakanlıklar nezdinde bunu bir gözden geçirmesi lazım. En azından, mesela, yani terfi ve atamaları, ondan sonra yükselmeleri noktasında da Ombudsmanın vereceği kararlara uyma konusu da aynen hâkim ve savcılara olmuyor da yani etik kurallar var, hiçbir biçimde uyulmuyor ama en azından böyle bir yani yazılı olmasa da etik bir davranış kuralı getirilir. Yani Ombudsmanlık kararlarına uymayan, bunda direnen memurlar, idari amirler yer değiştirme, atama, yükselmede bir şey olmazlar yani bunun bilinmesi lazım en azından direnme noktasında. Dolayısıyla bütün bunlar konusunda sizin yani yargıdaki tecrübenizle de kamudaki tecrübenizle de gerçekten de yani insan haklarına saygı bakımından yol açıcı, denetleyici ve yaptırım gücü olan bir yapı olması lazım yani sonuçta. Hani işleyişi, seçilmesindeki yani Paris İlkelerine aykırı düşen durumlar bir tarafa yani bu yapıyla da yani kendisine saygı duyulan bir yapı olması lazım.

Ben de şuna katılıyorum: Evet, başvuru sayısı artmış, doğru ama ret sayısı da artmış. Yani demek ki bir de o reddedilenlerdeki insanların hangi başvuruları var gerçekten, eksik mi yapmışlar yoksa yani... Çünkü onların o haklarının ihlal edildiği duygusu ortadan kaldırılmış olmuyor sizin reddetmenizle. Neden yani hangi nedenle başvurmuş ve gerçek usulden mi reddediliyor, yargı nedeniyle mi, yargı yolu nedeniyle mi falan, bunların da ayrıntılı bir biçimde en azından alt komisyon raporunda ortaya çıkması lazım.

Bu yapısal sorunların -yani ben burada Adalet ve Kalkınma Partili milletvekili arkadaşlarıma da söylüyorum- yani şeyin içerisinden kaynaklı, idarenin işleyişinden kaynaklı sorunların Ombudsmanlık dışında da yerine getirilmesi lazım. Nedir? İşte, Cumhurbaşkanlığı Yardımcılığı en azından bir genelge yayınlar yani. "Bundan sonrası bakımından Ombudsmanlık kararlarına uymayanların, yerine getirmeyenlerin veya süresinde cevap vermeyenlerle ilgili olarak Devlet Personel Dairesi Başkanlığı gerekli işlemi, kaydı yapacaktır." diye bir yaptırım gücü oluşturan bir şeyin yapılması lazım olması açısından.

Ben tekrar teşekkür ediyorum. Alt komisyon raporunun da özellikle bu ayrıntılara yani bizim merak ettiğimiz, hangi kararlara uyulmamış, hangi başvurular özellikle reddedilmiş, ayrıntılı denetime açık bir şekilde olması temennisinde bulunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Teşekkür ederim.

Son sözü Sayın Şanlıtürk'e veriyorum.

NACİ ŞANLITÜRK (Ordu) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, Kıymetli Kamu Denetçiliği Başkanlarımız, Kamu Denetçiliği üyelerimiz; ben de hepinizi saygı ve sevgilerimle selamlıyorum.

Hem sunum için hem de 2025 raporu için teşekkür ediyorum.

Tabii, 2013'ten bu zamana bir müktesebat oluyor, raporlarımız daha detaylı çıkıyor. Bir de tabii, burada vatandaşlarımızın kamu kurumlarına karşı haklarını araması noktasında Kamu Denetçiliği Kurumunun bir adres olarak bilinirliğinin artmasını değerli buluyorum. 21 binden fazla başvuru olmuş, bunların çoğunluğunun da uzlaşıyla sonuçlanmış olması Kamu Denetçiliği Kurumumuzun ne denli hassas çalıştığının da göstergesidir. Bunun için Kamu Denetçiliği Kurumuna da teşekkür ediyorum.

Fakat raporu şöyle incelediğimizde -çok detaylı bir inceleme yapma şansım olmadı ama- üniversitelerimizle ilgili bir bölüm bulamadım. Üniversitelerle ilgili Kamu Denetçiliği Kurumumuza herhangi bir başvuru yapıldı mı? Bununla ilgili bize gelen, özellikle üniversitelerde adrese teslim kadrolar -tabirimi mazur görün- verilmesini çok doğru bulmuyoruz. Bununla ilgili bize de başvurular geliyor. Özellikle Yıldırım Beyazıt Üniversitesinin bu sene içerisinde bir araştırma görevlisi kadrosu için açmış olduğu sınavda -2 kişilik bir sınav- işte istediği 1'inci olmayınca efendim sınav iptal ediliyor. İşte 2 hocamızın sınav kâğıtlarını yanlış okuduklarıyla ilgili soruşturma gibi, yani "İstedimize bu kadroyu vermezsek biz bunu iptal ederiz." gibi... Bunları çok doğru bulmadığımızı, bunlarla ilgili de yapılması gereken ne varsa... Hem efendim, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak hem de Kamu Denetçiliği Kurumumuzca tavsiye kararı alınmış olsa da YÖK'e ben kendim de bildirdim bu konuyu, YÖK Başkanımızın bizzat kendisine de bildirdim. Bu haksızlıkların önlenmesi adına, üniversitelerimizle ilgili, bu kadroların daha hakkaniyet içerisinde, adil bir şekilde sınavlarının yapılmasıyla ilgili de neler yapılabilir diye 2 tane de böyle soru sormuş olayım.

Teşekkür ediyorum.

Hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Teşekkür ederim.

Çok kısa bir söz istedi Sayın Pamukçu, son sözü veriyorum.

SUAT PAMUKÇU (İstanbul) - Çok teşekkür ederim.

Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyesi arkadaşlarımız, Başkanlarımız ve denetçilerimiz; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Benim eksik gördüğüm bir konu var, onu arz etmek için söz istedim.

Şimdi "uluslararası ağlar" diye bir sayfanız var özet raporunuzda. Orada Avrupa Ombudsman Ağı, İslam Birliği Teşkilatı diye 8 tane kurum var, ombudsmanlık kurumu. Bu kurumlarla ilgili raporda istatistiki bilgiler yok. Yani başvuru sayısı, cevap verilen sayısı, efendim, reddedilenlerin sayısı gibi, bu kurumların da ellerindeki belgeleri, bilgileri de bir rapora dercederseniz, ayrıca beklentilerinizle ilgili hususlarda da bu kurumlarda nerelere varılmış, neler elde edilmiş hususunda da bilgiler verirseniz, mukayese etme açısından, bizim Ombudsmanlığımız ile diğer kurumların ombudsmanlığı arasındaki farkları görmek açısından faydalı olur diye düşünüyorum.

Arz ederim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Teşekkür ederim.

Ben de kısa bir yorum yapmak istiyorum.

Öncelikle tekrar çok teşekkür ederiz emeği geçen tüm denetçilerimize, Başkanımıza.

Şu anda yanımda değil, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanımız Sayın Bakan Yanık da ben de hemfikiriz, Sayın Tanal'ın yorumu, analizi çok doğruydü. Biz ikimiz de hak arama kurumu başkanlarıyız, "Hakkaniyet temelli tek kurum." tanımlamasına bizim de bir sitemimiz vardır, kayıtlara geçmesini istiyoruz.

Ben bilgi vermek amacıyla söylüyorum: Biz hak arama kurumları ayda bir, iki ayda bir bir araya geliyoruz ve şöyle bir görüş birliğine vardık, bunu da bakanlara ileticeğiz, bir bakan yardımcısı hak arama kurumlarından sorumlu olsun ki bizim o bakanlıkta bir muhatabımız olsun. Böylece, hani, neden uyulmadığı, dilekçelere neden geç cevap veriliyor ya da tavsiyelere neden uyulmuyorun cevabını biz tek bir kişiden alabilelim. Bu uygulama yerinde olacaktır diye düşünüyorum.

Ben katkı sunan tüm vekillerimize teşekkür ediyorum; hepinizin katkısı, yorumları gerçekten çok kıymetliydi, Kamu Denetçiliği Kurumumuzun da bunları dikkate alacağına inanıyorum.

Son olarak da kendini çevreci olarak gören biriyim, buna inanıyorum, bu konuda aktivist de olabilirim. Ben de kâğıt israfına karşıyım. Biz de Dilekçe Komisyonu olarak bir rapor yayınladık ama dikkat ettik yani daha mütevazı bir şekilde yayınladık, daha az sayıda yayınladık ve barkod kullandık, dileyen o barkodla tüm rapora dijital, teknolojik temelde ulaşabiliyordu. Baktım, sizde bu barkod uygulaması yok; ben de bunu naçizane size tavsiye etmiş olayım.

Şimdi, Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu üzerinde başka söz almak isteyen üyemiz yok.

Katkı veren arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

KAMU BAŞDENETÇİSİ MEHMET AKARCA - Başkanım, uygun görürseniz kısa bir söz istiyorum.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Kısaca bir söz vereceğim.

Buyurun.

KAMU BAŞDENETÇİSİ MEHMET AKARCA - Sayın Başkanım, şahsınıza ve değerli katkılarda bulunan milletvekillerimize ben çok teşekkür ediyorum.

Bir maddi hatayı düzeltmek istiyorum. 1.214 tavsiye kararından 1.039'una uyulup uyulmayacağı bildirilmiş, sehven "134" yazılması gerekirken, 134 adet karara ilişkin olarak henüz cevap verilmediği ibaresi "134" yerine "34" olarak geçmiş. Oradaki maddi hatayı düzeltiyorum. Bizim yüzde 59 hesabımız doğru.

İkincisi: Tabii, çok ayrıntılı olarak bu soruların kaydını yaptık, sizlere, kıymetli milletvekillerimize, Komisyonumuza yanıt vereceğiz elbette. Tavsiye kararlarına uyma oranındaki düşme, bu yeni bir bakış açımızla oluştu. Daha önceki değerlendirmelerde

"Not aldık." değerlendirmesi bile olumlu karşılanmışken biz bu sefer bir mantalite değişikliğine gittik, bize kesin cevap verenleri burada kabul ettik yani kesin, net cevap verenleri. Elbette "Not aldık." diyor. İşte bir kısmına bir şey diyemiyorum.

Hak arama kurumu olarak illerde elbette halkla buluşma toplantıları gerçekleştiriyoruz, bu çok kıymetli. Özellikle başvurunun az olduğu illere gittik; yani işte Siirt'e, Bitlis'e, Bingöl'e, Muş'a, Ahlat'a, Rize'ye, Artvin'e, Kars'a, Ardahan'a, Iğdır'a gittik. Buralarda bize istatistiki olarak başvuruların çok az olduğunu tespit ettik, onun için oralara gittik. Yani oraları seçmemiz de tesadüfi değildi, bir kere onu arz edeyim.

"İncelenmezlik kararı niye daha çok gönderiliyor?" İşte bir kısmı, 1.849 tanesi görev alanımıza girmiyor; menfaat koşulunu taşımama 1.494; yargıda görülen veya sonuçlanan 768; sebepleri, konusu, tarafları aynı olan, daha önce sonuçlandırılan 580. Yani gelmiş, müracaat etmiş, değerlendirmişiz, cevap vermişiz, bir daha müracaat ediyor. Yani vatandaşa bir şey diyemiyoruz tabii ki.

Şekil şartı eksikliği 422; T.C. kimlik numarasını bildirmiyor, adresini bildirmiyor, onu bir türlü gideremiyoruz, yoksa bir iletişim bilgisi olduğunda biz hemen ilişkiyi kuruyoruz.

Süre şartını taşımayan 374; on yıl geçmiş üzerinden, yapılan işlemin üzerinden... Bizim kanunumuza göre, önce idari yolların tüketilmesi ve altı ay içinde bize başvuruda bulunulması gerekiyor.

Belli bir konuyu içermemek, genel muğlak talepler de 211. Yani gönderme kararları elbette zaten var ama biz gönderme kararlarında da çok emek sarf ediyoruz. Emin olun, "Dilekçe ekindedir.", "Gönderilmiştir.", "Gereğini yapın." demiyoruz, ayrıntıya giriyoruz, idareye yol gösteriyoruz ki bu aşamada bile 956 tane de olsa sorun çözülmüş oluyor yani onu ifade etmek istiyorum.

Tavsiye kararlarına uyulmaması hâlinde şunu rahatlıkla ifade edebilirim: Özellikle idare mahkemelerinde -çünkü bizim konumuzun yüzde 90'ından fazlası idari yargı alanına giriyor, istediğiniz rakamları da çıkartabiliriz- "ret" kararı üzerine yani daha doğrusu bizim tavsiye kararlarına uymayacağını bildiren idarelerin taleplerinin bize ulaşması aynı zamanda başvurucuya da gidiyor, başvurucu süresi içerisinde dava açtığı takdirde idare mahkemelerinde veya adli mahkemelerde dava kazanma olasılığı yüzde 98-99'un üzerinde, onu rahatlıkla söyleyebilirim.

Bir de bir başvuru üzerine 1 milyon kişinin sorunu çözülüyor. Yani sadece sürücü belgesinin kamerayla kayıt altına alınması; yılda 1 milyon 200 bin kişi sürücü belgesi almak için müracaat ediyor, bunlar da devam ediyor.

Az önce Sayın Vekilimiz de ifade etti, bu başvuru tarihlerine göre emekliliklerdeki maaş farklılıklarını da biz masaya yatırdık, bunlarda yoğun talepler geldi ve bunu, 100 bin mi, 200 bin mi, takdiri size bırakıyorum.

Yine kadına yönelik şiddetle mücadelede 40'ın üzerinde bizim tespit ve önerimiz var, çok önemli öneriler var.

Eğitimde fırsat eşitliğiyle ilgili özel rapor çalışmamız devam ediyor, hemen hemen sonuna yaklaşmış bulunuyoruz.

Yine, cezaevinde kalan 0-6 yaş yani kadınların özellikle yanlarına aldıkları çocuklarla ilgili raporumuz da Fatma Hanım tarafından hazırlanıyor, 1-2 cezaevi ziyaretimiz kaldı çünkü, Sincan Cezaevini ziyaret ettik, onu ifade edeyim.

Tabii, çok ayrıntılı şeylere cevap vereceğim yani bunlara rahatlıkla cevaplarımız var, bunları sizlere arz edeceğimiz sonra alt komisyon raporlarında.

Yani uygulamama gerekçesi... Bizim kanunumuz çok açık, kanun diyor ki: Tavsiye kararının bildirilmesi üzerine idare otuz gün içinde tavsiye kararına uyar ya da Kamu Denetçiliği Kurumuna bildirir ya da uygulanabilir olmadığının gerekçesini bildirir. Aslında burada kanun koyucunun muradı, iradesi, nezaketen "Ya, tavsiye kararlarına uyun." demek istiyor ama idarenin bunu anlaması lazım. Bunun için Meclisimizin güçlü desteği, iradesi önemli, siyasi iradenin desteği önemli. Yani bu konuda mahkemelere gidildiğinde bizim tavsiye kararlarıyla vatandaşın, başvurucuların kazanma olasılığını size rakamlarla ifade ettim yani bu konuda rahatlıkla şeyi söyleyebiliriz.

Çocuk Hakları Strateji Belgesi doğrultusunda hazırlanan rehberimiz var, bunları UNICEF'le ortaklaşa yapıyoruz, çocuk katılımı sağlanıyor. 10 Aralıkta Hilton Otelde biz bütün Komisyon üyelerimizi davet ettik, sivil toplum kuruluşları ağırlıklı olarak gelmişlerdi, orada da çalışmalarımızı sürdürdük. Çocukların tabii ki karar süreçlerine katılımı son derece önemli, bunu önemsiyoruz. Yine, Çocuk Dostu Karar Yazma Rehberi'ni geliştirdik, onu rahatlıkla ifade edeyim.

Şunu ifade edeyim: On üç yıllık bir kurum; tabii, Kurumun yani tanınırlığı, bilinirliği; emin olun, bazen yargı mensuplarımıza, bazen üniversitelerimize, bazen yani vatandaşlarımıza da gidip anlattığımızda bilinmediğini görüyoruz ki bizden önceki başkanlarımız gerçekten, Şeref Başkanımız başta olmak üzere, Nihat Bey ve onunla çalışan denetçilerimiz neredeyse 81 ili ziyaret etmişler ancak bu Kurumun yerleşmesi, oturması tabii biraz zaman alacak yani bununla ilgili olarak idarelerin de konuyu iyi anlamaları, bilmeleri çok önem arz ediyor. Bazen yaptığımız önerilerde idareler diyor ki: "Mevzuat değişikliği gerekiyor, biz mevzuat değişikliğini bekliyoruz." Bu şekilde de yanıtlar gelebiliyor.

Şunu rahatlıkla ifade edeyim: Bazen bir başvuru üzerine 100 bin kişinin, 500 bin kişinin, 1 milyon kişinin, daha fazla kişinin sorunu çözülüyor yani buradaki 21.034 başvuru sayısı azımsanacak bir sayı değil. Biz burada başvurunun kalitesini de önemsiyoruz.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Başkanım, yeterlilik...

KAMU BAŞDENETÇİSİ MEHMET AKARCA - Başkanım, ben çok teşekkür ediyorum başta şahsınıza ve kıymetli milletvekillerimize, katkı sunan, eleştiren milletvekillerimize. Elbette biz bunları kaydettik, Kurumun daha da güçlenmesi ve bundan sonra da bir hak arama kurumu olarak yoluna devam etmesi önemli.

Hakkaniyet vurgusu şuradan kaynaklanıyor: Belki ifade aşırıya kaçmış olabilir; bizim kanunumuzda açıkça yazıyor, mahkemelerde "hakkaniyet" kavramı daha çok içtihatlarla geliştirildi yani mahkemelerin hakkaniyet çerçevesinde karar vereceği yönünde kanunlarda bulamazsınız, bunlar içtihadi uygulamalardır Anayasa Mahkememizin, Yargıtayımızın geliştirdiği; bunlar içtihadi ama bizim kanunumuzda özel hüküm var, diyor ki: "İnsan haklarına saygılı, adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete..." Buna özellikle vurgu yapıyor. Biz onun için biraz vurgulamak istedik. Yoksa elbette ki hakkaniyeti uygulayan başta Meclisimiz, bakanlıklarımız, başka hak arama kurumları vardır.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Teşekkür ederim.

Sayın Tanal, son söz, buyurun.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Üstadım, sizden bizim istirhamımız yani kamuyu ilgilendiren hususlarda Kamu Denetçiliği Kurumu özel rapor düzenler; 86 milyonu ilgilendiren mesele, yaz saati uygulaması var; bu önemli bir husus, kamu kurumunuzun bu konuda özel rapor düzenlemesini istirham ediyorum.

İki, arkadaşlarımız gündeme getirdi, sözlü mülakatlarla ilgili -Türkiye'nin kanayan yarası, bunun partisi vesairesi yok- özel rapor düzenlenmesini istirham ediyorum.

Biraz önce Değerli Vekilimiz, Ordu Milletvekilimiz bahsetti; üniversitelerde atama... İnanın, ben Şanlıurfa Milletvekiliyim, oradaki üniversitede de aynı sorun var yani burada bu kadro olaylarıyla ilgili özel rapor düzenlenmesinde yarar var.

Evet, verilen kararlarda, genellikle son yıllarda verilen kararlarda suya sabuna dokunmayan kararlar var. Sizin suya sabuna değil, hukuk neyi emrediyorsa sonuna kadar gidilmesi lazım, kime dokunuyorsa dokunur. Geçmişte oldu bu kararlar. Mesela, Yüksel Caddesi'ndeki İnsan Hakları Anıtı'yla ilgili kararı verdi bu Kamu Denetçiliği Kurumu. Bu Kamu Denetçiliği Kurumu güzide bir kurum, hepimizin gözümüz gibi bakmamız lazım. Türkiye'nin 81 ilinden gelen barolar sokulmadı, müracaat ettim; İçişleri Bakanlığının kararına rağmen sokuldu, karar verdi, "Hukuka aykırıdır." dedi, tavsiye mahiyetinde karar verdi ama yani son dönemlerde suya sabuna dokunmayan kararlar veriliyor. Bizim içimizi yakan bu. Ne olur yani biraz... Siz Yargıtaydan emekli oldunuz, daha bunun ötesi var mı? Bunun ötesi yok üstat yani hukuku, Anayasa Mahkemesi kararlarını uygulamayan bir ülkedeyiz. Evet, bu bahsettiğiniz şu teklifi yani yasama organı yapmasın... Bu kanunların hepsini yaptık yani daha doğrusu teklif ettik. AK PARTİ Grubuna sesleniyorum: Arkadaşlar, bunun vebali, günahı sizin boynunuzadır. Türkiye Büyük Millet Meclisine kanun teklifi vermişiz, orada raflarda bekliyor. Eğer bunun size mal olmasını istiyorsanız ben geri çekeyim, siz teklif edin. Kamu Denetçiliği Kurumu burada, Ombudsman, Başdenetçi burada, resen hareket etmeli, cezai müeyyide yapabilmeli, dava açabilmeli; bunların hepsinin kanun teklifleri var arkadaşlar. Sizden istirham ediyorum.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Sayın Tanal, üç dakika oldu, lütfen tamamlayın.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Yani bana cevap veriyorsunuz, deyin ki: "Mahmut Tanal, çekin bunu, biz teklif edelim ya." Siz verin, bu ülkeye iyiliğiniz olsun bari.

Teşekkür ederim, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Teşekkürler.

IV.- ALT KOMİSYONLAR

1.- KDK 2025 Yıllık Raporu üzerinde gerekli çalışmaları yapmak üzere karma alt komisyon kurulması

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Sayın üyelerimiz, şimdi, alt komisyon kurulmasına ilişkin bir önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Önergeyi okutuyorum:

Dilekçe Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Üyelerinden Oluşan
Karma Komisyon Başkanlığına

6328 sayılı Kanun'un 22'nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yıllık Raporu üzerinde gerekli çalışmaları yapmak üzere bir karma alt komisyon kurulmasını; karma alt komisyonun siyasi parti gruplarının üye sayısı oranında katılmalarını sağlamak üzere Adalet ve Kalkınma Partisine 7, Cumhuriyet Halk Partisine 3, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisine 1, Milliyetçi Hareket Partisine 1, İYİ Partiye 1, YENİ YOL Partisine 1 üyelik düşecek şekilde 14 üyeden oluşmasını arz ve teklif ederim.

Behiye Eker
İstanbul

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Önerge üzerinde öncelikle önerge sahibine, daha sonra da diğer milletvekillerine söz hakkı vereceğim. Önerge sahibi konuşma hakkını kullanabileceği gibi sadece önergesinin gerekçesini de okutabilir.

Sayın Eker, önergenin gerekçesini mi okutayım, yoksa konuşacak mısınız?

BEHİYE EKER (İstanbul) - Gerekçeyi okutalım Başkanım.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Önergenin gerekçesini okutuyorum:

Gerekçe:

Yıllık raporu ayrıntılı bir şekilde incelemek, denetçileri dinlemek, Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte değerlendirmek ve gerekli görülen diğer işleri yapmak üzere 14 üyeli bir alt komisyon kurulması amaçlanmaktadır.

BAŞKAN SUNAY KARAMIK - Önerge üzerinde söz almak isteyen üyemiz var mı? Yok.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Böylelikle, yıllık raporu ayrıntılı bir şekilde incelemek, denetçileri dinlemek, Kamu Denetçiliği Kurumu kararlarını ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte değerlendirmek ve gerekli görülen diğer işleri yapmak üzere 14 üyeden oluşan bir alt komisyon kurulmuştur. Komisyon üyelikleri için isimlerin siyasi partilerimiz tarafından 12 Şubat 2026 Perşembe günü saat 17.00'ye kadar Dilekçe Komisyonu Başkanlığına bildirilmesini istirham ediyorum.

Alt komisyonumuzun, önceki yıllarda olduğu gibi, tavsiye kararlarına uyum oranı düşük olan kurumları çağırarak kararlara uymama nedenlerini değerlendirmesini önemsiyoruz. Ayrıca, tavsiye kararlarına yüksek oranda uyum gösteren kurumların ödüllendirilmesi uygulamasının da devam ettirilmesi kararının benimsenmesini teşvik edici önemli bir unsur olarak görüyoruz.

Alt komisyonumuza çalışmalarında başarılar ve kolaylıklar diliyorum. Alt komisyonun hazırladığı raporu Karma Komisyonumuza sunduktan sonra çalışmalarımız devam edecektir.

Gündemimizde görüşülecek başka bir konu yoktur.

Hepinize teŖekkür ediyorum, iyi günler diliyorum. Kararlarımız hayırlı uğurlu olsun.
Toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 17.08